

I. РЕЄСТРАЦІЙНА ФОРМА

№	Назва поля	Вміст поля
1	Назва роботи	Магістерська кваліфікаційна робота
2	УДК	336.717.6:657.21:338.3:633.491
3	Автор (ПІБ)	Любіцький Валерій Вікторович
4	Дата (рік, місяць, день)	13.11.2024
5	Факультет	Економічний
6	Спеціальність	071 - Облік і оподаткування
7	Освітня програма	Облік і аудит
8	Кафедра (шифр, назва)	11.05 – обліку та оподаткування
9	Форма навчання	Денна
10	Тема магістерської кваліфікаційної роботи	Обліково-контрольне забезпечення управління витратами виробництва картоплі
11	Керівник (ПІБ, науковий ступінь, вчене звання)	Гуцаленко Любов Василівна , д. е. н., професор, Кондрицька Т.П., ст. викладач
12	Ключові слова	облік, контроль, витрати, виробництво, картопля, управління
13	Анотація (до 300 символів)	У роботі розглянуто облікове відображення та внутрішній контроль витрат в системі управління виробництва картоплі досліджуваного підприємства
Магістерська кваліфікаційна робота, яка подана на плагіат в електронному вигляді повністю відповідає роздрукованому примірнику.		

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

11.05 - МР. 1950 "С" 2023.10.26. 012. ПЗ

ЛЮБИЦЬКОГО ВАЛЕРІЯ ВІКТОРОВИЧА

2024 р.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Економічний факультет**

УДК 336.717.6:657.21:338.3:633.491

ПОГОДЖЕНО
Декан економічного факультету

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри обліку та
оподаткування

_____ Діброва А.Д.
(підпис)

_____ Литвиненко В.С.
(підпис)

« ___ » _____ 2024 року

« ___ » _____ 2024 року

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**«Обліково-контрольне забезпечення управління
витратами виробництва картоплі»**

Спеціальність 071 – Облік і оподаткування
(код і назва)

Освітня програма «Облік і аудит»
(назва)

Орієнтація освітньої програми освітньо-професійна

**Гарант освітньо-
професійної програми**

к.е.н., доцент

Гуренко Т.О.

**Керівники
магістерської
кваліфікаційної роботи**

д.е.н., професор

Гуцаленко Л.В

Виконав

Кондрицька Т.П.

(ПІБ керівника)

Любіцький В.В.

(ПІБ студента)

Київ - 2024

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Економічний факультет**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

обліку та оподаткування

к.е.н., доц. _____ Литвиненко В.С.

“ ____ ” _____ 2023 р.

**ЗАВДАННЯ
ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТУ
Любіцькому Валерія Вікторовичу**

Спеціальність 071 – Облік і оподаткування

(код і назва)

Освітня програма «Облік і аудит»

(назва)

Орієнтація освітньої програми освітньо-професійна

Тема магістерської кваліфікаційної роботи **«Обліково-контрольне забезпечення управління витратами виробництва картоплі»** затверджена наказом ректора НУБіП України від 26 жовтня 2023 року № 1950 «С»

Термін подання завершеної роботи на кафедру _____ 15.11.2024 _____

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи: звітність товариства з обмеженою відповідальністю «АГРОФІРМА «КИЇВСЬКА»

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Теоретичні засади обліково-контрольного забезпечення управління витратами виробництва картоплі
2. Стан обліку витрат виробництва картоплі в системі управління підприємством
3. Внутрішній контроль в управлінні витратами виробництва картоплі

Дата видачі завдання «26» _ жовтня _ 2023 р.

**Керівник магістерської
кваліфікаційної роботи**

(Підпис)

Гуцаленко Л.В

Кондрицька Т.П.
(прізвище та ініціали)

**Завдання прийняв до
виконання**

(Підпис)

Любіцький В.В.
(прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

на здобуття освітнього ступеню «Магістр» за темою «Обліково-контрольне забезпечення управління витратами виробництва картоплі»

Магістерська кваліфікаційна робота розкриває особливості організації облік та внутрішнього контролю управління витратами виробництва картоплі.

Вступ містить мету, об'єкт, предмет та обґрунтування актуальності і завдань за темою дослідження. Наведено інформаційну базу та методи дослідження, а також зазначено практичне значення та апробацію результатів.

У першому розділі висвітлено основні теоретичні засади обліково-контрольного забезпечення управління витратами виробництва картоплі, означено витрати на виробництво картоплі, як об'єкт обліку та контролю, а також їх інституціональне забезпечення.

У другому розділі розкрито стан обліку витрат виробництва картоплі в системі управління підприємством, де враховано вплив на будову обліку витрат технологічного процесу виробництва картоплі, означено облікову політику підприємства, методика обліку витрат виробництва картоплі та формування її собівартості і систематизацію інформації у звітності.

Третій розділ розкриває внутрішній контроль операцій в управлінні витратами виробництва картоплі, окреслено механізми, завдання, методи та прийоми внутрішнього контролю витрат виробництва картоплі та оцінку економічної ефективності системи управління витратами виробництва картоплі та напрями її удосконалення.

У висновках здійснено узагальнення результатів та наведених пропозицій за темою дослідження, які були зроблені та надані в магістерській роботі.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: облік, контроль, витрати, виробництво, картопля, управління.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	7
ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ВИРОБНИЦТВА КАРТОПЛІ.....	11
1.1. Витрати виробництва: економічний зміст, класифікація та вплив на формування собівартості продукції.....	11
1.2. Витрати на виробництво картоплі, як об'єкт обліку та контролюю	22
1.3. Інституціональне забезпечення обліку та контролю витрат виробництва картоплі.....	32
РОЗДІЛ 2. СТАН ОБЛІКУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА КАРТОПЛІ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	44
2.1. Технологічний процес виробництва картоплі та його вплив на будову обліку витрат	44
2.2. Облікова політика підприємства з управління витратами виробництва картоплі.....	46
2.3. Методика обліку витрат виробництва картоплі та формування її собівартості.	49
2.4. Формування облікової та звітної інформації з в системі управління підприємством.....	57
РОЗДІЛ 3. ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ В УПРАВЛІННІ ВИТРАТАМИ ВИРОБНИЦТВА КАРТОПЛІ.....	62
3.1. Механізми внутрішнього контролю в управлінні витратами підприємства	62
3.2. Завдання, методи та прийоми внутрішнього контролю витрат виробництва картоплі.....	66
3.3. Оцінка економічної ефективності системи управління витратами виробництва картоплі та напрями її удосконалення.....	69
ВИСНОВКИ.....	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	78

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

АВ – Адміністративні витрати

ВВ – Виробничі витрати

ВРХ – Велика рогата худоба

ГКУ – Господарський кодекс України

ДСТУ – Державний стандарт України

ЗБ – Витрати на збут

ЗВ – Загальновиробничі витрати

ЗМІ – Засоби масової інформації

ЗУ – Закон України

ККД – Коефіцієнт корисної дії

МСБО – Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку

МСФЗ – Міжнародний стандарт фінансової звітності

МТР – Матеріально-технічні ресурси

НП(С)БО – Національне положення стандарт бухгалтерського обліку

ОДВ – Оптимальна довжина вегетації

ПДВ – Податок на додану вартість

ПКУ – Податковий кодекс України

СГП – Сільськогосподарська продукція

ТОВ – Товариство з обмеженою відповідальністю

ВСТУП

Актуальність дослідження. Ефективне управління витратами у сільському господарстві, зокрема у виробництві картоплі, є важливим чинником забезпечення конкурентоспроможності підприємств аграрного сектору. Україна займає одне з провідних місць у світі за обсягами вирощування картоплі, що робить питання оптимізації витрат на її виробництво надзвичайно актуальним. Сучасні економічні виклики та зміни в технологічних процесах виробництва потребують вдосконалення обліково-контрольного забезпечення, що дозволить раціонально розподіляти ресурси і знижувати собівартість продукції. Це дослідження спрямоване на вивчення та аналіз підходів до управління витратами у процесі виробництва картоплі, що має вагоме значення для підвищення ефективності агропромислового комплексу України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема управління витратами в сільському господарстві знайшла своє відображення у роботах багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців. Зокрема, такі дослідники, як Н.М. Ткаченко, Ф.Ф. Бутинець, Н.М. Вдовенко, М.О. Данилюк, В.А. Дерій, Л.В. Гуцаленко, Ю.Я. Литвин, В.С. Литвиненко, В.Г. Маргасова, М.С. Пушкар, В.К. Савчук, Т.М. Слесар та інші вчені розглядали аспекти обліку витрат і контролю їх ефективності в аграрних підприємствах. Більшість досліджень акцентують увагу на оптимізації ресурсів та методах зниження витрат у виробництві різних видів продукції. Однак, у контексті картоплярства обліково-контрольне забезпечення потребує детального аналізу, з урахуванням специфіки цієї культури та особливостей її виробництва в різних кліматичних умовах України.

Предметом дослідження даної роботи є обліково-контрольне забезпечення процесу управління витратами на виробництво картоплі.

Об'єктом дослідження є система управління витратами у ТОВ «АГРОФІРМА «КИЇВСЬКА», яке спеціалізується на вирощуванні картоплі.

Метою магістерської роботи є засвоєння теоретичних знань, дослідження практичного досвіду ТОВ «АГРОФІРМА «КИЇВСЬКА» та удосконалення методів обліково-контрольного забезпечення управління витратами на

виробництво картоплі з метою підвищення економічної ефективності підприємства.

Для досягнення поставленої мети магістерської роботи нами було поставлено наступні завдання:

- проаналізувати поняття та класифікацію виробничих витрат у сільському господарстві, зокрема у виробництві картоплі.
- охарактеризувати основні принципи та методи обліку витрат на виробництво сільськогосподарської продукції.
- дослідити системи та методи контролю виробничих витрат, з урахуванням специфіки аграрного сектору.
- визначити особливості обліку та контролю витрат на виробництво у сільському господарстві, з акцентом на вирощування картоплі.
- провести аналіз поточної системи обліку витрат на виробництво картоплі в ТОВ «АГРОФІРМА «КИЇВСЬКА».
- оцінити ефективність застосованих методів контролю витрат на виробництві картоплі та виявити основні проблеми в існуючій системі.
- розробити рекомендації щодо вдосконалення обліково-контрольного забезпечення управління витратами на виробництво картоплі, включаючи застосування сучасних інформаційних технологій.

У дослідженні використовуються такі **методи**: економічний аналіз для оцінки поточного стану управління витратами у виробництві картоплі, метод порівняння для визначення ефективності різних підходів до обліково-контрольного забезпечення, а також метод моделювання для прогнозування впливу запропонованих заходів на економічні показники підприємства.

Інформаційною базою дослідження послужили дані первинної документації, аналітичного та синтетичного обліку, податкової та фінансової звітності, законодавчо-правова база України, Інтернет - ресурси.

Наукова новизна теми полягає у розробці та вдосконаленні методів обліку й контролю специфічних витрат, пов'язаних із вирощуванням картоплі. Це дозволяє оптимізувати управлінські рішення, підвищуючи економічну ефективність сільськогосподарських підприємств.

Структура роботи. Магістерська кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, десяти підрозділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ВИРОБНИЦТВА КАРТОПЛІ

1.1. Витрати виробництва: економічний зміст, класифікація та вплив на формування собівартості продукції

Важливою складовою в системі управління кожного підприємства є оцінка ефективності управлінських дій, що передбачає зіставлення результатів діяльності із витратами для досягнення цих результатів. В якості витрат розглядаються витрати ресурсів (зокрема матеріальних цінностей, основних засобів у формі зносу, трудових ресурсів у вигляді робочого часу, зарплати та інше). Якщо діяльність суб'єкта підприємництва формує доходи, то здійснюється виробництво продукції (може виражатися в вартісному та натуральному вираженні), реалізація продукції (може виражатися в вартісному, натуральному, умовно-натуральному вираженні), прибуток.

Таким чином, витрати виробництва являють собою сукупність спожитої живої і уречевленої праці, яка виступає як витрати засобів і предметів праці. Вітчизняна економічна наука представляє економічну сутність виробничих витрат, спираючись на праці провідних українських фахівців. Божко М. В. розглядає «процес виробництва як кібернетичну систему виробничого споживання і як процес створення нового продукту в натурально-речовій формі і у вартісному виразі» [2]. Бутинець Ф.Ф. вказує на те, що «процес виробництва необхідно одночасно вивчати в двох аспектах: як процес створення нового продукту; як процес виробничого споживання [8].

Кожен аспект процесу виробництва виступає як самостійний об'єкт вивчення. В процесі розкриття економічної сутності виробничих витрат, доцільним є прийняття за основу змістовної характеристики виробництва як явища, яке має двоїстий характер: по-перше, в процесі виробництва

споживаються ресурси; по-друге, здійснюється процес створення нової продукції.

В процесі узагальнення існуючих підходів щодо визначення сутності виробничих витрат, можна сформулювати висновок, що вони представляють плату за можливість здійснення процесу виробництва (зокрема плата за використання ресурсів, послуг, робіт та ін.), що змінюється в залежності від умов його здійснення, дозволяючи досягнення поставлених цілей (основною з яких в ринкових умовах є максимізація прибутку). В процесі сільськогосподарського виробництва одночасно діє природний фактор, що особливо характерний для сільського господарства, де виробництво тісно пов'язане з живими організмами – рослинами і тваринами. В цій галузі діяльність неможлива без використання землі, сонця, води та інших чинників природного середовища. Для здійснення сільськогосподарського виробництва використовуються ресурси, які можна сформулювати в окремі групи (рис. 1.1).

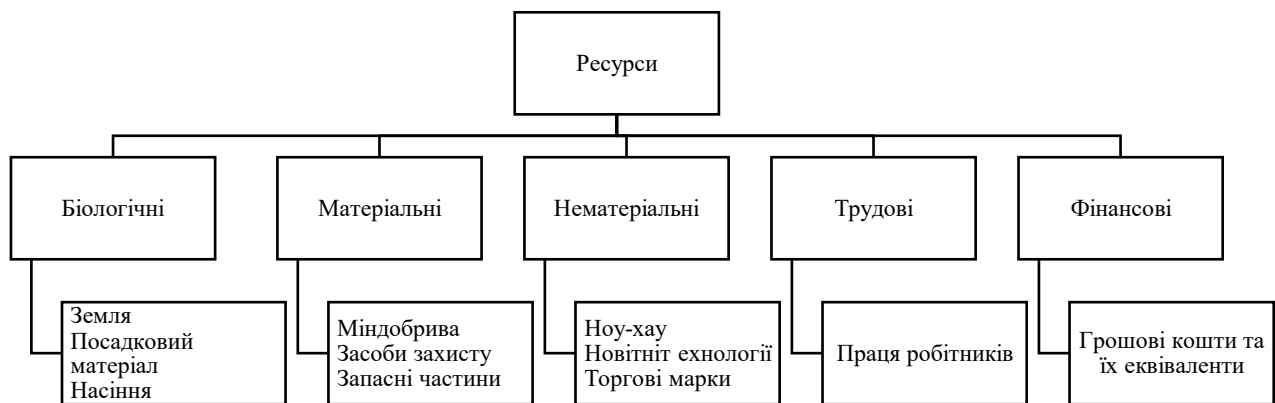

Рис. 1.1. Ресурси використовувані для сільськогосподарської діяльності

Їх поєднання за допомогою природних факторів і людської діяльності забезпечує протікання керованої біологічної трансформації. В результаті такої трансформації отримують сільськогосподарську продукцію або біологічні активи. В даному випадку результатом управлінських дій виступає економія витрат (абсолютна або відносна), яка розраховується з врахуванням змін обсягу продукції для відповідного підрозділу. Отже, практично будь-яке обґрунтування

управлінських рішень в аспекті розвитку підприємства базується на розмірі витрат на виробництво.

Витрати – важлива та складна категорія, яка є одним із вирішальних чинників впливу на фінансові результати суб'єктів господарювання, тому інформація про витрати має займати центральне місце в системі управління як підприємством у цілому, так і кожним його структурним підрозділом [90].

Методологічною базою обліку витрат та їх визначення є велика кількість нормативно-правових документів національного призначення. Основним із них є НП(С)БО 16 «Витрати», в якому визначаються основи формування в обліку інформації про витрати та її розкриття в фінансовій звітності підприємства.

Відповідно до пункту 6 НП(С)БО 16, витратами звітного періоду визнаються або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені [71].

Огляд нормативної бази та законодавчих документів, які регулюють питання витрат виробництва представлено у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1.

Нормативні акти, які регулюють питання витрат виробництва [82]

№ з/п	Нормативний акт	Зміст
1	2	3
1	Конституція України (основний закон) [45]	Загальні положення, що регулюють діяльність і функціонування підприємства, його правові засади
2	Господарський кодекс України [17]	Встановлює відповідно до конституції України правові основи господарської діяльності (господарювання), яка базується на різноманітності суб'єктів господарювання різних форм власності. Відповідність господарської діяльності підприємства чинному законодавству.
3	Національне положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [71]	Засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та її розкриття в фінансовій звітності. Для організації обліку операцій, пов'язаних з витратами підприємства.

1	2	3
4	Інструкція «Про застосування рахунків Плану бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» [39]	Встановлює призначення і порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку для узагальнення методом подвійного запису інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань та факти фінансово-господарської діяльності підприємств. Для організації бухгалтерського обліку.
5	Про затвердження типових форм первинного обліку Наказ міністерства статистики України [73]	Впровадження типових форм первинного обліку. Для правильності оформлення первинних документів по відображенню витрат виробництва.

Дослідженню сутності категорії «витрати» присвячено велика кількість наукових праць з боку вітчизняних, так й іноземних авторів. Зокрема найбільш значний внесок у вивченні даної проблематики здійснили: Н.Л. Скригун, М.Г. Грещак, О.С. Коцюба, А.М. Турило, Ю.Б. Кравчук, А.А. Турило, Г.І. Грицай, С.І. Дроб'язко, О.В. Павелко, Т.І. Шутько, О.М. Денисюк, А.В. Долюк, А.З. Кургінян, О. П. Півнюк, Н. В. Прохар, Ю.О. Ночовна, М.О. Бублик, М.О. Виноградова, Н.І. Гордієнко та інші. Однак, незважаючи на значну увагу вчених до даної теми, досі не сформоване єдине унікальне тлумачення поняття «витрати» [6, 13, 16, 18, 64, 75].

При наявності різноманітних дефініцій поняття «витрати», їх можна поділити на дві групи – трактування витрат із точки зору економічної теорії та бухгалтерського обліку. Визначення з економічної точки зору повніше розкривають власне економічний зміст категорії, а з бухгалтерської – економічні наслідки здійснення витрати після закінчення виробничого процесу.

З позиції бухгалтерського підходу до виробничих витрат варто відносити всі реальні, фактичні витрати, що здійснюються у грошовій формі. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [70] та НП(С)БО 16 «Витрати» [71] визначають «витрати, як зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення власного капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками)». В даному трактуванні сутність витрат представлено не через їх економічну природу, а в наслідок операцій з активами і капіталом для оцінки фінансово-майнового стану підприємства.

Якщо охарактеризувати витрати з точки зору бухгалтерського обліку, то вони включатимуть тільки конкретні ресурсні витрати. В економічному сенсі витрати є поняттям, яке характеризується використанням різних речовин та сил природи в господарському процесі. Грошове вираження суми виробничих витрат на відповідну продукцію визначається поняттям «собівартість». Терміни «витрати виробництва» і «собівартість продукції» являються взаємопов'язаними, але їх доцільно розрізняти.

Собівартість виробленої продукції - це самостійна економічна категорія, що виражається складною системою економічних взаємозв'язків між господарюючими суб'єктами у виробничому процесі та виходу продукції. Водночас показник собівартості показує витрати підприємства на виробництво та вихід продукції в грошовому виразі, що зумовлює висновки щодо ефективності використання виробничого потенціалу конкретного господарюючого суб'єкта. Актуальність проблемних питань посилюється також тим, що інфляційні економічні процеси не сприяють процесу зниження собівартості продукції. Отже, обґрунтований підхід до визначення сутності витрат та їх взаємозв'язку з собівартістю продукції є важливою передумовою пошуку напрямів удосконалення обліку і контролю витрат на виробництво і вихід продукції на підприємстві.

Трактування поняття «витрати» різними науковцями розглянуто у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2.

Трактування поняття «витрати» різними науковцями

№ з/п	Джерело	Трактування
1	2	3
І підхід – сутність витрат розглядається з точки зору економічної теорії		
1	Прохар Н. В., Ночовна Ю. О.	Витрати – це вартість використаних підприємством матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, а використання грошових коштів називається видатками[75].
2	Долюк А. В., Кургінян А. З.	Витрати – це споживання ресурсів у процесі діяльності підприємства, що включають: собівартість реалізованої продукції, заробітну плату, комунальні платежі, амортизацію, збитки від інших операцій та подій, нереалізований збиток[35].

1	2	3
3	Грицай О.І.	Витрати – це реальне споживання ресурсів, виконаних робіт чи послуг, яке супроводжується зазвичай відтоком коштів із підприємства[18].
4	Півнюк О.П.	Витрати підприємства – це грошова форма витрачених за певний період задіяних чинників виробництва, необхідних для здійснення підприємництвом своєї виробничої та реалізаційної діяльності[64].
II підхід – сутність витрат розглядається з точки зору бухгалтерського обліку		
1	Павелко О. В.	Витрати – це сума будь-яких витрат платника податку в грошовій, матеріальній або нематеріальній формах, здійснюваних для провадження господарської діяльності платника податку, в результаті яких відбувається зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, внаслідок чого відбувається зменшення власного капіталу, крім змін капіталу за рахунок його вилучення чи розподілу власником [63].
2	Івашкевич В.Б.	Витрати – це відтік або інше використання активів і (або) виникнення кредиторської заборгованості в результаті відвантаження або виробництва товарів, надання послуг або здійснення інших операцій, які є основою діяльності господарюючого суб'єкту [37].
3	НП(С)БО № 16 «Витрати»	Витратами визнаються або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводять до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення власного капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками) за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені[71].
4	Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств	Витрати – це зменшення економічних вигод протягом облікового періоду у вигляді вибуття чи амортизації активів або у вигляді виникнення зобов'язань, результатом чого є зменшення власного капіталу, за винятком зменшення, пов'язаного з виплатами учасникам. [60].

Враховуючи особливості сільськогосподарського виробництва і з метою забезпечення раціональної організації обліку, визначення величини витрат і здійснення контролю за формуванням собівартості продукції, важливе значення має науково обґрунтована класифікація витрат. Складність встановлення класифікації витрат пояснюється масштабами виробництва, різною технологією, різноманітністю самих витрат. Вони виникають в різних місцях та в різний час. Є витрати одноелементні, а є такі, до складу яких входить декілька елементів, одні прямо відносяться на виробництво, інші – непрямым шляхом; одні залежать від обсягу одержаної продукції, інші – не залежать. Велике значення класифікації витрат в управлінні ними і, перш за все, при здійсненні калькуляції собівартості продукції для різних потреб управління.

Класифікація витрат – науково обґрунтоване групування витрат за визначеними однорідними ознаками для цілей обліку, аналізу, контролю, планування та прийняття управлінських рішень стосовно процесу виробництва продукції. Класифікація, в загальному понятті, – це один із методів пізнання та вивчення об’єктів. Її суть у розподілі досліджуваних об’єктів на класи на базі визначених загальних властивостей об’єктів та закономірних зв’язків між ними [4]. Класифікація витрат на виробництво, як об’єкт пізнання, детально досліджена в теорії обліку і аналізу. Дану проблему розглядали Т.А. Бутинець [7], С.Ф. Голов [15], Л.К. Сук [84], В.П. Ярмоленко [90].

Класифікація витрат має практичне значення. Групування видів витрат за окремими ознаками є основою обліку, аналізу та калькулювання собівартості продукції. До того ж, групування витрат допомагає знаходити рішення у нестандартних ситуаціях, у нових сферах діяльності. Класифікація витрат потрібна для визначення вартості продукції та відповідно для ціноутворення, і визначення собівартості одиниці продукції, тобто локальних затрат [7].

Групування витрат є важливим не тільки для розрахунку собівартості, а й для встановлення певного співвідношення між ними з метою взаємного контролю та узгодження. Таке узгодження можливе тільки за наявності економічно обґрунтованої класифікації витрат за певними групами, що також має велике значення для економічного аналізу собівартості, встановлення та оцінки чинників її формування та зниження. Одним із визначальних моментів раціональної організації обліку витрат є їх економічно обґрунтована класифікація, що, в свою чергу, залежить від правильного вибору класифікаційних ознак.

Слід сказати, що вітчизняною наукою і практикою визначені найрізноманітніші класифікаційні групи витрат. Ми пропонуємо узагальнену класифікацію, яка, на нашу думку, є найбільш доцільною щодо виробництва продукції рослинництва (табл. 1.3).

Виділимо три основні напрями групування витрат відповідно до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку: прийняття управлінських

рішень і планування; визначення собівартості виготовленої продукції та отриманого прибутку; здійснення процесу контролю та регулювання.

Групування витрат за економічними елементами дає можливість встановити потребу в оборотних та необоротних активах, показує скільки яких активів витрачено, незалежно де вони вироблені, на які цілі використані, а також характеризує структуру витрат.

Таблиця 1.3

Класифікація витрат на виробництво продукції рослинництва

№з/п	Ознаки класифікації	Групи витрат
1	За елементами витрат	матеріальні витрати; витрати на оплату праці з відрахуваннями; інші операційні витрати
2	За статтями витрат	витрати на оплату праці з відрахуваннями; засоби захисту рослин; роботи та послуги: а) власних структур, б) зі сторони; витрати на утримання та ремонт основних засобів; амортизація основних засобів; інші витрати; непродуктивні витрати; витрати на управління; загальновиробничі витрати
3	За роллю в процесі виробництва	основні; накладні
4	За доцільністю	продуктивні; непродуктивні
5	За видами виробленої продукції	на основну продукцію; на побічну продукцію
6	За способом включення в собівартість продукції	прямі; непрямі
7	За відношенням до обсягу виробництва	змінні; постійні; умовно-змінні
8	Залежно від прийняття рішення	релевантні; нерелевантні
9	За можливістю здійснення контролю	контрольовані; неконтрольовані
10	За місцями виникнення і центрами відповідальності	у структурному підрозділі; поза структурним підрозділом
11	За можливістю встановлення нормативів	нормовані; ненормовані
12	За календарним періодом	поточні; одноразові (періодичні)
13	За можливістю охоплення планом	планові; позапланові
14	За видами діяльності	витрати звичайної діяльності (витрати операційної, фінансової, інвестиційної діяльності); витрати надзвичайної діяльності

Згідно з Методичними рекомендаціями з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції сільськогосподарських підприємств

передбачено єдине для всіх підприємств групування витрат за економічними елементами: матеріальні витрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизація, інші операційні витрати [74]. Проте в наукових дослідженнях зустрічаємо цікаву позицію вчених щодо даного поділу. Зокрема, В.П. Ярмоленко вважає, що таке групування не зовсім аргументоване [90]. Тому що, навряд чи правомірно виділяти амортизацію засобів окремою групою, оскільки вона також є матеріальними витратами, як перенесення вартості основних засобів відповідно до їх зносу на новостворений продукт. Якщо врахувати, що в своїй сукупності матеріальні витрати складаються із використаних засобів праці (саме амортизації основних засобів) і предметів праці, то виділення амортизації в окрему класифікаційну групу дає можливість другу частину матеріальних витрат об'єднати в групу "Предмети праці".

Ми вважаємо, що за економічними елементами доцільно виділити витрати за такими групами: матеріальні витрати (включаючи амортизацію основних засобів), витрати на оплату праці з відрахуваннями, інші операційні витрати. Така класифікація дозволить більш чітко отримати інформацію про витрати, що дасть змогу ефективніше організувати їх облік і контроль.

Однак при всій своїй важливості поелементне групування витрат за економічними елементами не може задовольнити потреби підприємства у здійсненні контролю за величиною витрат по їх цільовому призначенню, тобто не дозволяє обчислювати собівартість окремих видів продукції та встановлювати обсяг витрат конкретних підрозділів підприємства. З цією метою в плануванні, обліку і калькулюванні собівартості продукції застосовують групування витрат за статтями калькуляції залежно від їх призначення та місця виникнення.

В економічній літературі є багато пропозицій щодо удосконалення складу статей витрат. Проте до цього часу однозначно обґрунтованого складу статей витрат немає. Витрати за статтями калькуляції – це витрати на окремі види виробів, а також витрати на основне і допоміжне виробництва.

Особливість групування за статтями міститься в наявності низки комплексних статей, що відсутні в групуванні витрат за економічними елементами. Витрати, що об'єднуються в комплексні статті, в більшості випадків

не можуть бути віднесені безпосередньо на конкретні види продукції, що й призводить до неточності визначення собівартості продукції. Необхідність групування за калькуляційними статтями витрат визначається тим, що деякі статті витрат на виробництво є спеціальними об'єктами планування. Групування за калькуляційними статтями витрат дає можливість визначити їх роль у формуванні собівартості.

Деякі науковці виділяють у рослинництві окремими статтями витрати на автотранспортні роботи, водопостачання, транспортні роботи тракторів, електропостачання, витрати на управління, невиробничі витрати; послуги (включаючи роботи і послуги зі сторони), витрати на утримання основних засобів (в т. ч. амортизація та ремонт); витрати на управління і обслуговування виробництва; страхові платежі, природні втрати.

Методичними рекомендаціями з обліку витрат і калькулювання собівартості продукції визначено таке групування: витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, засоби захисту рослин, роботи і послуги (можна розділити на роботи і послуги власних структур та роботи і послуги зі сторони), витрати на ремонт основних засобів, амортизація основних засобів, інші витрати, непродуктивні витрати, загальновиробничі витрати.

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати" передбачає, що перелік статей калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) установлюється підприємством самостійно і залежить від питомої ваги їх видів або груп витрат, так і від ступеня однорідності витрат, які об'єднані в статті, специфіки підгалузі, організації виробництва, різноманітності технологічних процесів, можливості прямого або обґрунтованого непрямого віднесення витрат на собівартість продукції (робіт, послуг). Отже, для відповідної галузі (підгалузі, виду діяльності) групування витрат по статтях повинно забезпечувати розмежування витрат, які пов'язані з виробництвом окремих видів продукції.

Для рослинництва, ми вважаємо, правильно було б виділити такі статті калькулювання собівартості продукції: витрати на оплату праці з відрахуваннями; засоби захисту рослин; роботи та послуги: а) власних структур,

б) зі сторони; витрати на утримання та ремонт основних засобів; амортизація основних засобів; інші витрати; непродуктивні витрати; витрати на управління; загальновиробничі витрати.

Запропонована класифікація витрат за вказаними вище статтями, на нашу думку, буде сприяти ефективнішому управлінню витратами на виробництво продукції рослинництва.

На даний час обговоренню підлягає питання про те, як доцільно вести облік витрат виробництва за економічними елементами чи статтями калькуляції. Немає одностайної думки щодо цього. Сук Л.К. вважає, що виходячи з вимог звітності облік потрібно вести і по елементах і по статтях витрат [84]. Вивчення цього питання показує, що облік доцільно вести по елементах витрат, кожний з яких буде окремою статтею. Комплексною статтею, що складається з кількох елементів, є витрати по організації виробництва і управлінню. Поелементний облік витрат дає можливість посилити їх контроль і поглибити економічний аналіз. Деякі статті і елементи витрат збігаються між собою (витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи), деякі статті хоч точно й не збігаються відносно найменування з виділеними елементами, але за своїм змістом є елементними (сировина і матеріали, роботи і послуги).

Таким чином, намагання пізнати характер та поведінку витрат примушувало шукати нові класифікаційні ознаки, які б розкривали призначення і склад окремих витрат.

Актуальність даної проблеми спонукала багатьох вчених обґрунтувати пропозиції щодо утворення і визначення економічного змісту та групування витрат виробництва. Однак, у сільськогосподарських підприємствах спостерігаються значні особливості діяльності, тому при класифікації витрат потрібно враховувати особливості у різних галузях сільського господарства.

Класифікація витрат досить важлива для обліку та повинна цілком і повністю підпорядковуватись завданням фінансового та управлінського обліку.

Отже, можна сказати, що в Україні рослинництво є важливою і найбільш стабільною галуззю сільськогосподарського виробництва, яка постійно розвивається, удосконалюється та супроводжується якісними змінами. Саме

тому їй приділяється загальна увага науковців, яка головним чином акцентується на різноманітних аспектах організації обліку витрат і виходу продукції рослинництва. Випуск продукції для подальшої реалізації й отримання прибутку є головним завданням виробничої діяльності підприємства.

1.2. Витрати на виробництво картоплі, як об'єкт обліку та контролю

Для ефективного управління бізнесом важливе розуміння значення витрат. Аналіз витрат допомагає визначити, на якому рівні перебуває підприємство, розрахувати оптимальний розмір витрат, раціонально встановити ціни, планувати рівень прибутку та рентабельності. Витрати є складною загальноекономічною категорією, яка неоднозначно трактується та має різні аспекти вивчення. У дослідженні особлива увага приділяється з'ясуванню сутності поняття «витрати виробництва», тому що це є основою побудови методики обліку та аналізу витрат і управління ними в подальшому. Про важливість витрат свідчать різні історичні пам'ятки звітності первісного суспільства. Знання про витрати беруть свої витoki ще з теорії вартості у ХІХ столітті, коли були закладені основи сучасного бачення витрат.

Теоретичні та практичні рекомендації щодо методів обліку витрат розглядалися в роботах таких вітчизняних та зарубіжних учених, як Н.М. Ткаченко [87], Ф.Ф. Бутинця [9], В.А. Дерія [32], Ю.Я. Литвина [51], М.С. Пушкаря [76], О.В. Олійник [62], В.П. Ярмоленко [90], та інші.

На основі проведеного аналізу літературних джерел [3,43,88] було виявлено, що у вчених розбігається бачення щодо визначення основних методів обліку витрат. Треба звернути увагу на те, що ні в офіційних документах, ні в спеціальній літературі не вказано конкретного переліку методів обліку витрат, які рекомендують для використання підприємствами різних галузей. Тому досліджувана тематика є актуальною і потребує подальших досліджень.

У процесі аналізу було детально досліджено категорії витрат, обліку та методів розрахунку. Зокрема, витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які приводять до зменшення

власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власникам). Витрати відображаються в бухгалтерському обліку одночасно зі зменшенням активів або збільшенням зобов'язань [71]. Бухгалтерська класифікація витрат підприємства зображена на рис. 1.2.

Відомо те, що всі витрати обліковуються, а облік – це організована система збору, нагромадження, обробки, групування, узагальнення і реєстрації (фіксації) необхідної інформації, що відображає кількісну чи якісну характеристику подій, явищ, фактів, процесів, об'єктів тощо.

Для обліку витрат підприємство може використовувати рахунки класів 8 «Витрати за елементами» та 9 «Витрати діяльності», причому ведення рахунків класу 9 є обов'язковим для всіх підприємств, крім суб'єктів малого підприємництва, а також організацій, діяльність яких не спрямована на ведення комерційної діяльності. Рішення щодо застосування рахунків класу 8 приймається підприємством самостійно.

Облік витрат виконується за кількома методами – сукупностями прийомів та операцій практичного або теоретичного пізнання дійсності, що підпорядковані рішенням конкретного завдання. Отже, метод є лише засобом досягнення мети.

Метод обліку витрат, за визначенням П.С. Безруких [88], – це сукупність прийомів організації документування та відображення виробничих витрат, що забезпечують визначення фактичної собівартості продукції і необхідну інформацію для контролю за процесом формування собівартості продукції.

Сучасні методи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції можна розділити на дві групи:

- традиційні – ті, які використовуються у вітчизняній обліковій практиці протягом десятиліть (позамовний, попроцесний, попередільний, нормативний);
- запозичені – тобто сформовані та розвинуті в інших країнах світу, оскільки в Україні стали відомими лише на початку 90-х, а сьогодні використовуються на тих підприємствах, які зорієнтовані на європейські стандарти, експорт, співпрацю із зарубіжними партнерами або на іноземних інвесторів (стандарткост, директ-кост, функціонально-вартісний аналіз, таргет-

кост). Знову ж таки цей поділ досить умовний, оскільки нормативний метод і стандарт-кост мають багато спільних рис [48].

Традиційні методи обліку витрат найбільш точно відобразив В.Ф. Палій [88], який виокремив два основних методи: метод обліку фактичних витрат (ненормативний) і нормативний метод обліку.

Ненормативний метод обліку пов'язаний насамперед із центрами відповідальності, місцями виникнення витрат, елементами витрат і статтями собівартості. Нормативний метод пов'язаний з елементами витрат, статтями собівартості та змінами норм.

Науковці-економісти донині не виробили єдиної думки щодо того, які методи обліку вважати традиційними.

– Ю.Я. Литвин і В.М. Олійник [50, 51] виокремлюють позамовний, попередільний і нормативний методи обліку виробничих витрат.

– П.П. Новиченко і Н.М. Рендухов стверджують, що до методів обліку належать попередільний, позамовний, повиробничий і знеособлений (котловий). Ці автори розглядають однопередільний (попроцесний) метод як різновид попередільного, а облік за деталями та вузлами – як повиробничий метод обліку витрат на виробництво. Науковці вважають, що можна виокремлювати і нормативно-позамовний, і нормативно-повиробничий методи [88].

– Н.М. Ткаченко розглядає попередільний (однопередільний і багатопередільний варіанти цього методу), позамовний і нормативний методи як методи калькулювання собівартості продукції [67].

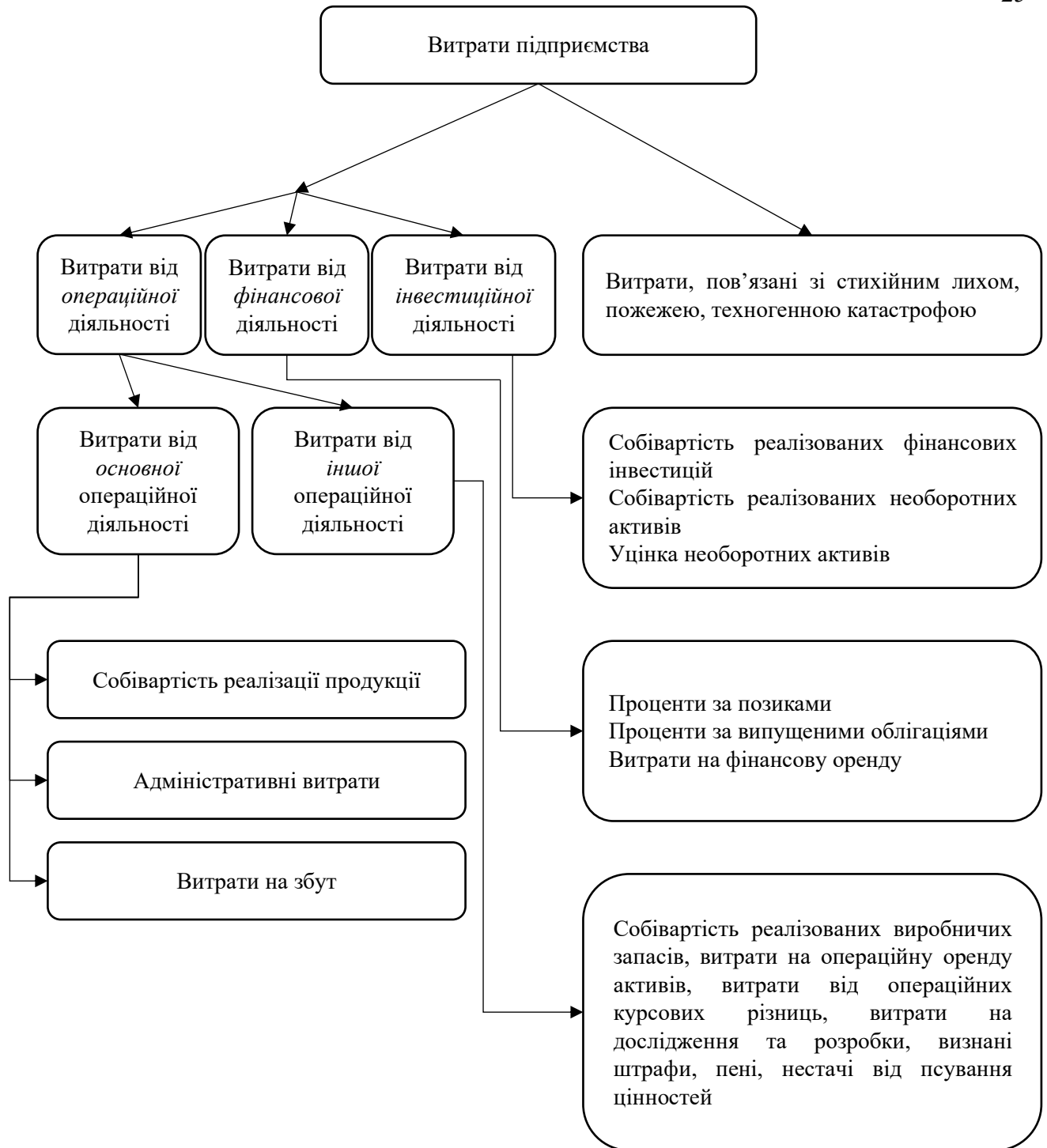

Рис. 1.2. Бухгалтерська класифікація витрат підприємства [63]

– М.С. Пушкар позамовний, попередільний, попроцесний (простий) і нормативний методи називає методами калькулювання собівартості продукції, зазначаючи водночас, що їх найчастіше застосовують на практиці [76]. Слушною є думка М.С. Пушкаря щодо переліку і частоти вживання цих методів, проте не можемо погодитися з тим, що він називає їх методами калькулювання, а не обліку витрат і калькулювання собівартості продукції. Зауважимо, що таку позицію відстоював також А.М. Кузьмінський. До методів обліку затрат і

калькулювання собівартості він зараховував простий (або прямий), попередільний (або попроцесний), позамовний або нормативний. Український учений А.М. Кузьмінський метод обліку виробничих витрат визначає як пізнання витрат за окремими виробами, групами виробів, переділами, замовленнями, роботами та ін. [88].

– Вітчизняний науковець А.Ш. Маргуліс дає визначення методу обліку витрат, не відокремлюючи його від методу калькулювання. Метод обліку витрат – це єдиний процес дослідження витрат підприємств конкретного типу на виробництво та реалізацію продукції з позицій вимірювання, аналізу, контролю та визначення собівартості виробів та робіт, а І.А. Басманов розуміє під методом обліку витрат метод пізнання витрат і зазначає, що його завдання – це відображення процесу формування витрат у конкретних умовах виробництва. Автор підкреслює, що в обліковій практиці метод обліку витрат ототожнюються з об'єктами їх обліку, які є засобом розмежування витрат за їх призначенням і місцем виникнення [88].

Донедавна більшість фахівців поєднували методи обліку і калькулювання. До недоліків таких класифікацій більшість авторів зараховували їх побудову за двома різними ознаками, такими як спосіб контролю за витратами на виробництво (поточний контроль або контроль по закінченні місяця чи звітності); спосіб групування витрат за об'єктами обліку, а також відсутність єдиного критерію класифікації. Так, в одних класифікаціях в основу покладено принципи обліку витрат на виробництво, а в інших – калькулювання собівартості на одиницю продукції. Нині відбувається докорінна трансформація як технологічних, так і організаційних умов виробництва, що базується на зміні форм власності.

Щоб розібратися у суперечках науковців, потрібно дізнатися, що означають всі названі вище методи (табл. 1.4).

Хоч існують певні відмінності у сутності та сферах застосування, кожний із цих методів повинен забезпечити виконання таких завдань, як: – визначення витрат за їх видами у розрізі елементів витрат і статей калькуляції; – групування витрат виробництва за місцем їх виникнення (центрами витрат) і видами

продукції;– обчислення собівартості одиниці продукції (робіт, послуг); контроль за витратами в процесі виробництва;– визначення й оцінка результатів діяльності виробничих підрозділів та підприємства загалом. Витрати виробництва підприємства утворюють собівартість продукції. Вони відбиваються в бухгалтерському обліку у вигляді виробничих витрат (витрат на виробництво). Шляхом калькулювання визначаються витрати на виробництво кожного виду продукції. Отже, калькуляція є системою виміру витрат на виробництво продукції.

Калькуляція – це заключний етап обліку витрат на виробництво і виходу продукції, у процесі якого визначеними прийомами і методами групуються витрати й обчислюється собівартість продукції.

Методом калькулювання є сукупність прийомів обчислення собівартості виду продукції та її одиниць. Предметом калькуляції є те, що в ній відображається, тобто витрати (витрати виробництва) підприємства, що утворюють собівартість продукції. З іншого боку, калькуляція використовується в бухгалтерському обліку для грошової оцінки окремих об'єктів обліку.

Таблиця 1.4.

Методи витрат

№ з/п	Метод	Коротка характеристика
1	2	3
1	Облік фактичних витрат	Полягає у формуванні собівартості продукції на основі фактичних витрат підприємства, які послідовно накопичуються, без відображення в обліку даних про величину витрат за нормами. Застосування цього методу дає змогу визначити фактичну собівартість.
2	Облік нормативних витрат	Полягає у формуванні собівартості за нормативними витратами, які попередньо розробляються на кожному підприємстві залежно від його технологічних особливостей. Сутність цього методу полягає у тому, що в обліку фіксуються не ті витрати, що вже здійснені, а ті, які повинні бути, тобто стандартні витрати. Основним завданням, яке ставить перед собою ця система, є облік відхилень від стандартів (норм) і аналіз причин їх виникнення

1	2	3
3	Позамовний метод обліку витрат	При цьому методі в обліку витрати групуються за замовленнями на виготовлення окремого виробу, партії виробів чи на виконання певного обсягу робіт. Тобто об'єктом обліку витрат при цьому методі є окреме замовлення. Калькулювання собівартості отриманого продукту здійснюється лише після повного виконання і закриття замовлення, незалежно від тривалості його виконання.
4	Попроцесний метод обліку витрат	Полягає в тому, що прямі витрати виробництва відображаються в обліку не за видами продукції, а за процесами (стадіями). Сутність попроцесного методу обліку витрат і обчислення собівартості полягає в тому, що всі прямі витрати обліковують у розрізі встановлених статей за окремими технологічними процесами, за місцем їх виникнення та об'єктами калькулювання. Попроцесне калькулювання застосовують на підприємствах, які спеціалізуються на виробництві великих обсягів ідентичних товарів за незмінної технології зі схожими матеріальними характеристиками та виробничими витратами.
5	Подетальний метод обліку витрат	Метод визначення залишків незавершеного виробництва продукції, за якого витрати на виробництво враховуються по окремих деталях, а собівартість готового виробу визначається підсумовуванням собівартості назв виробів. Застосовується у масовому і великосерійному виробництві.
6	Попередільний метод обліку витрат	Суть методу полягає в тому, що на виробництвах процес випуску готової продукції складається в основному з декількох послідовних технологічно закінчених переділів. У них, як правило, обчислюють собівартість продукції кожного переділу, тобто не тільки готового продукту, а й напівфабрикатів, оскільки вони можуть бути частково (деколи у значних розмірах) реалізовані на сторону як готова продукція.

За допомогою різних методів обліку витрат та калькуляції одержують різні вихідні дані для обчислення собівартості продукції. Такими даними є суми фактичних витрат за кожним об'єктом обліку.

Метод визначення собівартості продукції визначається залежно від організації і технології виробництва та характеру продукції, що виробляється. Спочатку обчислюється собівартість виду продукції, а потім – собівартість її одиниці.

У зв'язку зі зміною вимог до обліку виробничих витрат і калькулювання собівартості необхідно використовувати новий підхід до класифікації. Виходячи

із цього підходу, всі методи калькулювання собівартості продукції розділяються на три групи:

1) за підходом до основ калькуляції: калькулювання за видами діяльності (ABC-костинг), функціонально орієнтоване калькулювання (прямі та накладні витрати);

2) за ступенем оперативності виявлення витрат: калькулювання витрат із виділенням їх відхилень (нормативний облік стандарт-кост), калькулювання фактичних витрат із виділенням відхилень від норм;

3) за повнотою витрат: калькулювання неповних витрат (директ-костинг), калькулювання повних витрат (рис. 1.3).

Підприємства, які здійснюють стратегічне управління діяльністю, в економічних розрахунках повинні застосовувати методи калькулювання собівартості продукції двох видів: калькулювання життєвого циклу виробу та калькулювання ланцюжка цінності.

Як приклад, можна розглянути два спеціальних методи калькулювання: кайдзен-костинг і таргет-костинг (цільове калькулювання).

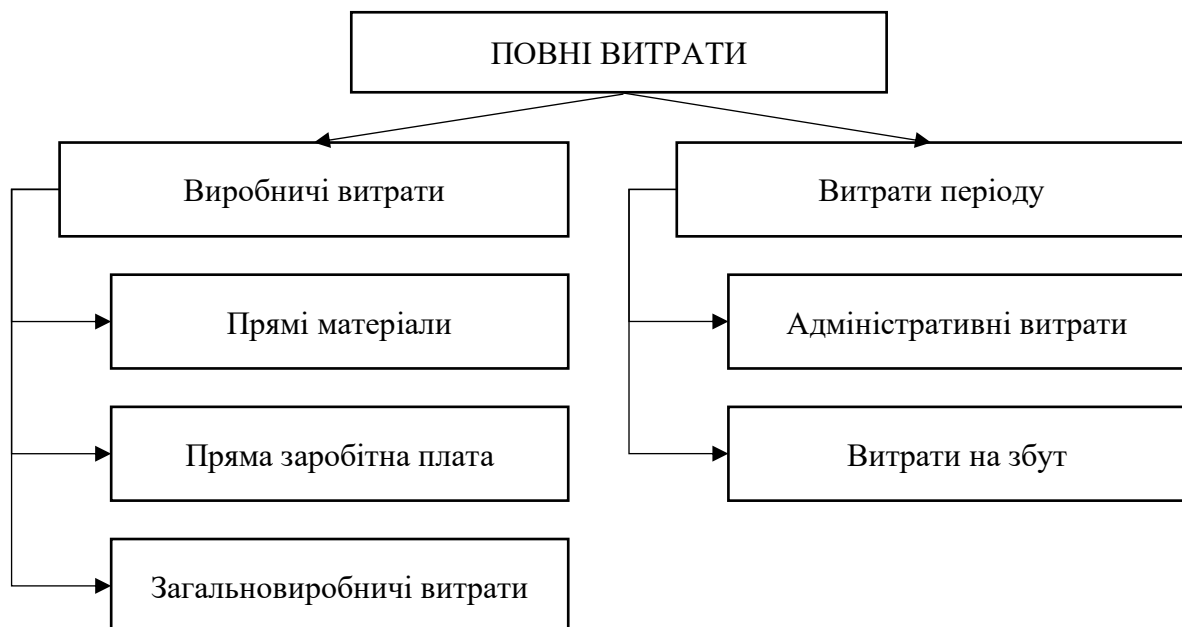

Рис. 1.3. Формування витрат за методом «директ-костинг» [33]

Система калькулювання «кайдзен-костинг», яка виникла на підприємствах Японії, набуває все більшого поширення в США та країнах Європи. К. Друрі у

своєму фундаментальному підручнику зазначає: «Крім цільового калькулювання, в японських організаціях широко використовують калькулювання витрат типу «кайдзен» як механізм для зниження витрат і управління витратами». Подібні визначення зустрічаються в зарубіжних і вітчизняних публікаціях з управлінського обліку.

Для конкретної характеристики цього методу доцільно ознайомитися з перекладом книги японського автора М. Імаї [88]. У ній наведено таке визначення: «Кайдзен означає вдосконалення. Це поняття включає процес безперервного вдосконалення особистого, сімейного, суспільного і трудового життя». Щодо виробництва «кайдзен» означає постійне вдосконалення, до якого причетні всі: як менеджери, так і робітники.

На відміну від традиційної практики ціноутворення за принципом «витрати плюс», метод цільового калькулювання передбачає вирахування витрат, виходячи з попередньо встановленої цільової ціни. Цільова ціна – це очікувана ціна виробу (послуги), яку готові платити за нього потенційні покупці. Вона визначається на основі маркетингових досліджень і відображає рівень, що забезпечує компанії досягнення бажаного обсягу продажів і частки ринку. Після цього відрахуванням із цільової ціни частини необхідного прибутку розраховують максимально припустиму виробничу собівартість. Для цього у процесі розроблення фахівці вишукують оптимальну комбінацію елементів майбутнього виробу, що забезпечить бажаний рівень витрат і якості.

У вітчизняній практиці організації обліку витрат і калькулювання собівартості застосовуються такі методи, як «таргет-костинг» (рис. 1.4) та «кайзер-костинг». Приведені методи приносять очікуваний результат у галузях, що займаються випуском соціально важливих видів продукції та виконують соціально затребувані роботи і послуги (транспорт, будівництво, харчова промисловість, житлово-комунальне господарство та ін.). У таких галузях органи державної влади мають можливість впливати на процес ціноутворення, проводити політику «утримання цін», а тому застосування цих методів калькулювання дасть змогу скоротити обсяги державних дотацій і фінансових допомог збитковим підприємствам.

АВС-метод варто використовувати в галузях з більшою часткою в собівартості продукції накладних розподілених витрат, що дасть змогу відстежувати причини виникнення накладних витрат і їх розподіл між об'єктами обліку на підставі фактичних вимірників. Застосування зарубіжних методів обліку витрат і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) у вітчизняній практиці вимагає докорінних змін традиційних підходів до калькулювання, перегляду поглядів на його значення в управлінні діяльністю компанії. Вітчизняним компаніям варто відмовитись від затратного методу ціноутворення, використовувати ціну готової продукції як інструмент управління його собівартістю і підвищення його конкурентоспроможності.

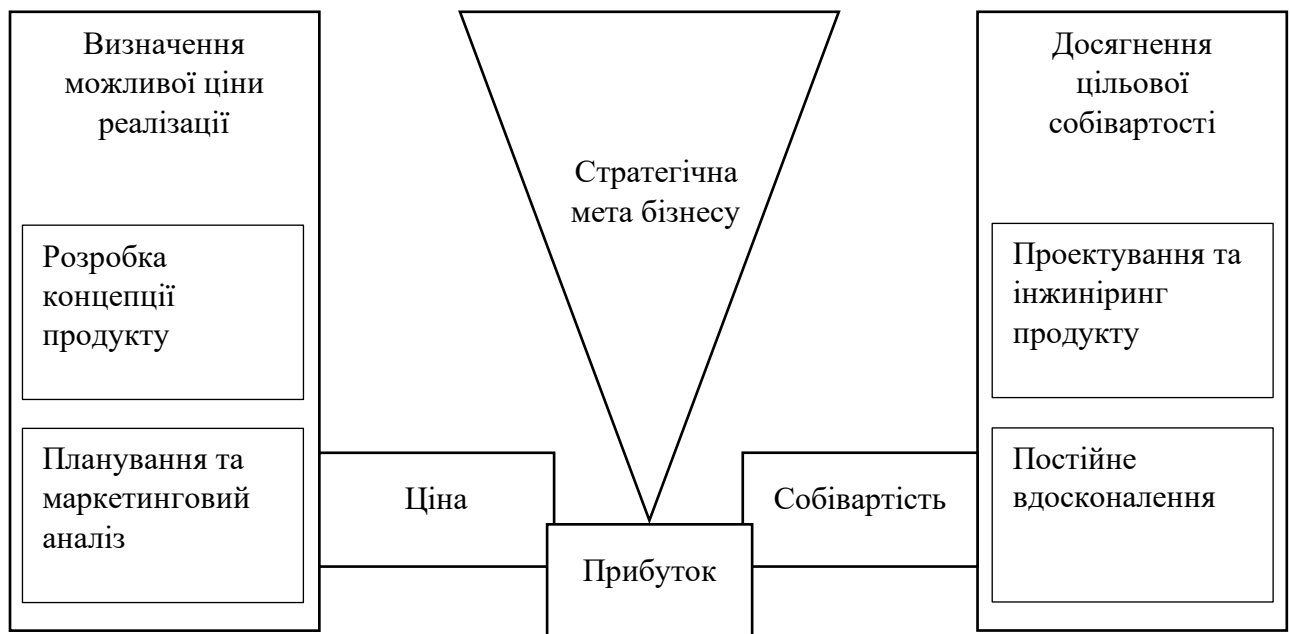

Рис. 1.4. Процес управління за цільовою собівартістю (таргет-костинг) [33]

Отже, відсутність сучасної класифікації методів обліку виробничих витрат і калькулювання собівартості продукції негативно впливає на стан обліку та всю економічну роботу на підприємствах України. На нашу думку, найбільш ефективний метод обліку витрат з вищевказаних – це попроцесний метод (рис. 1.5).

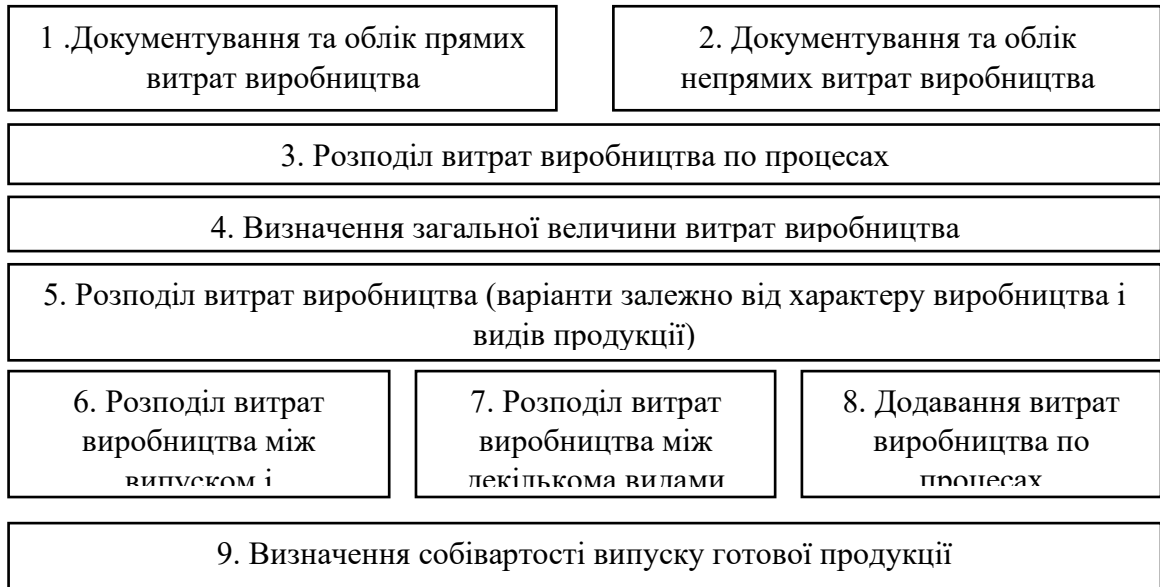

Рис. 1.5. Етапи попроцесного методу калькулювання собівартості продукції

Сутність його полягає в тому, що всі прямі витрати обліковують за окремими технологічними процесами, за місцем їх виникнення. За допомогою цього методу можна зрозуміти, який розмір витрат та на якому саме процесі, що допомагає головному бухгалтеру та керівництву відстежувати ефективність того чи іншого підрозділу, який виконує певний процес. Попроцесний метод обліку витрат також допомагає керівництву розробити план, щоб зекономити, але не зашкодити процесу виробництва, і щоб ця економія не вплинула на якість товару.

1.3. Інституціональне забезпечення обліку та контролю витрат виробництва картоплі

В умовах ринкової економіки управління підприємством неможливе без врахування ризиків. Особливо це актуально для підприємств, що займаються виробництвом сільськогосподарської продукції, зокрема картоплі, оскільки така діяльність є ризикованою через залежність від погодних умов, сезонність, ринкові коливання, рівень конкурентоспроможності продукції тощо. Для ефективного управління необхідно не лише ідентифікувати ризики, а й структурувати їх, прогнозувати можливі наслідки та мінімізувати їх вплив.

Як зазначає Колеснікова О.М. [22], управління ризиками полягає у впровадженні управлінських підходів, процесів і заходів, які дозволяють прогнозувати можливість настання ризикових подій та знижувати ризик до прийняттого рівня. Для цього працівники підприємств, зайнятих у виробництві картоплі, мають навчитися прогнозувати проблеми, що можуть виникнути, та планувати відповідні рішення. Прогнозування управлінських рішень пов'язане зі стратегічним і тактичним плануванням, а його результативність залежить від системного збору й аналізу інформації.

Л.В. Гуцаленко [20] наголошує, що для сільськогосподарських підприємств доцільним є впровадження посади контролера-аналітика, який забезпечуватиме оперативне інформування керівництва для ухвалення стратегічних і тактичних рішень. У виробництві картоплі це особливо важливо, оскільки швидке реагування на зміни у ринковій кон'юнктурі або агротехнічних умовах є запорукою успішної діяльності.

Наразі управлінські рішення на більшості підприємств, зайнятих вирощуванням картоплі, базуються на інтуїції керівників, аналізі інформації зі ЗМІ або даних, отриманих від третіх осіб. Водночас можливості бухгалтерського обліку ризиків часто використовуються недостатньо через відсутність спеціальної методики. Основою для обліку витрат та їх аналізу у сфері картоплярства є "Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції сільськогосподарських підприємств", затверджені наказом Міністерства аграрної політики України від 18 травня 2001 року №132 [69].

Для картоплярства Методичними рекомендаціями визначено об'єкти обліку витрат та калькуляції собівартості, що включають:

- витрати на обробіток ґрунту та посів;
- витрати на догляд за рослинами;
- витрати на збирання врожаю;
- зберігання та транспортування.

Калькуляційні статті включають прямі матеріальні витрати (насіння, добрива, ЗЗР), прямі витрати на оплату праці (робітників, задіяних у

вирощуванні картоплі), амортизацію техніки, витрати на паливо тощо. Загальновиробничі витрати розподіляються пропорційно обсягам робіт, виконаних на окремих культурах, включаючи картоплю.

Методика передбачає, що витрати на вирощування картоплі враховуються за видами продукції (рання, середньостигла або пізня картопля), її якісними характеристиками (сорт, калібр) та умовами реалізації (на продовольчі, насіннєві цілі, для переробки). Важливим аспектом є правильне віднесення витрат до звітних періодів відповідно до принципу нарахування, що дозволяє уникнути неточностей у фінансовій звітності.

Таким чином, запровадження спеціальних підходів до управління ризиками та застосування адаптованих методик обліку витрат сприятиме підвищенню ефективності виробництва картоплі на сільськогосподарських підприємствах.

Система бухгалтерського обліку витрат у сучасних підприємствах не може повноцінно існувати без належного нормативно-правового забезпечення. Правове регулювання бухгалтерського обліку здійснюється державою в інтересах всього суспільства шляхом встановлення правових норм, що окреслюють певні межі поведінки суб'єктів підприємництва. В основу правового регулювання покладено принцип обов'язковості дотримання правових норм. Державне регулювання бухгалтерського обліку в Україні здійснюється з метою його уніфікації та стандартизації, тобто створення єдиних правил ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. Вони є обов'язковими для всіх підприємств, гарантують і захищають інтереси користувачів.

Нормативно-правове забезпечення бухгалтерського обліку – це сукупність нормативно-правових актів найвищих гілок влади держави, Міністерства фінансів України, інших міністерств та відомств, та кожного підприємства окремо, метою яких є забезпечення повноцінного функціонування та динамічного розвитку бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Державне регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні здійснюють Міністерство фінансів, Національний банк, Державне казначейство,

міністерства та інші центральні органи виконавчої влади в межах повноважень, передбачених законодавством, з метою:

- створення єдиних правил ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, які є обов'язковими для всіх підприємств та гарантують і захищають інтереси користувачів;

- для удосконалення бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Регулювання питань методології бухгалтерського обліку та фінансової звітності здійснюється міністерством фінансів України, яке затверджує національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку та інші нормативно-правові акти щодо ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності.

До основних видів нормативно – правових актів слід віднести: Закони України, Укази президента України, постанови і рішення Кабінету Міністрів України, накази, постанови, розпорядження міністерств та відомств, Кодекси України, вказівки, інструкції, положення, внутрішня документація підприємств. Основним законодавчо-нормативним актом, яким керуються підприємства у веденні бухгалтерського обліку є Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» №996-XIV від 16.07.99р [67]. Цей Закон визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні.

У ньому наведені принципи ведення обліку зокрема, щодо бухгалтерського обліку витрат на виробництво картоплі:

- повного висвітлення — фінансова звітність повинна містити всю інформацію про фактичні та потенційні наслідки господарських операцій та подій, здатних вплинути на рішення, що приймаються на її основі;

- послідовність - постійне (з року в рік) застосування підприємством обраної облікової політики. Зміна облікової політики можлива лише у випадках, передбачених національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, міжнародними стандартами фінансової звітності та національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку у державному секторі, і повинна бути обґрунтована та розкрита у фінансовій звітності;

– нарахування - доходи і витрати відображаються в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності в момент їх виникнення, незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів;

– історичної (фактичної) собівартості — пріоритетною є оцінка активів підприємства, виходячи з витрат на їх виробництво та придбання.

Дані принципи є базовими, їх дотримання є беззаперечною умовою ведення бухгалтерського обліку. План рахунків відіграє головну роль у системі бухгалтерського обліку підприємств. У ньому систематизовано перелік рахунків бухгалтерського обліку для відображення господарських операцій і накопичення бухгалтерської інформації про діяльність підприємства. Значне місце в плані рахунків займають рахунки витрат. Ці рахунки включають в себе велику кількість господарських операцій, на основі яких формується звітна інформація, що потрібна для прийняття управлінських рішень. Без таких рішень підприємства не можуть ефективно існувати. В сільському господарстві використовується план рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291 [39].

Так, за планом рахунків основними рахунками для обліку витрат на виробництво є 23 «Виробництво», 24 «Брак у виробництві», 26 «Готова продукція», 79 «Фінансові результати», 90 «Собівартість реалізації», 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут», 94 «Інші витрати операційної діяльності». В Інструкції про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій відображено характеристику економічного змісту, призначення і структуру кожного рахунка, типова кореспонденція рахунків, даються вказівки щодо порядку організації аналітичного обліку. За інструкцією про використання плану рахунків наведено призначення основних рахунків для обліку витрат на виробництво картоплі (табл. 1.5).

При веденні бухгалтерського обліку необхідно дотримуватись правил віднесення статей витрат до собівартості виробництва та реалізації робіт для

виключення появи проблем, що стосуються оподаткування, невірною визначення вартості робіт тощо. Під час узагальнення інформації про витрати сільськогосподарські підприємства керуються Методичними рекомендаціями щодо застосування регістрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств, розроблених Міністерством аграрної політики відповідно до частини шостої статті 6 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».

Основними журналами-ордерами для обліку досліджуваних витрат є:

- Журнал ордер 5А с. –г.;
- Журнал ордер 5Б с. –г.;
- Зведена відомість нарахування та розподілу оплати праці та відрахувань від неї за об'єктами обліку витрат;
- Книга обліку розрахунків з депонентами, зведена відомість за розрахунками з робітниками та службовцями;

Таблиця 1.5.

Призначення рахунків для обліку витрат на виробництво

Рахунок 1	Дебет 2	Кредит 3
23 «Виробництво»	прямі матеріальні, трудові та інші прямі витрати; розподілені загальновиробничі витрати; втрати від браку продукції (робіт, послуг) з технологічних причин	вартість фактичної виробничої собівартості завершеної виробництвом готової продукції; вартість виконаних робіт; собівартість виготовлених у допоміжних (підсобних) виробництвах виробів, робіт, послуг (інструменту, енергії, ремонтно-транспортних послуг)
24 «Брак у виробництві»	витрати через виявлений зовнішній та внутрішній брак; витрати на гарантійний ремонт в обсязі, що перевищує норму, витрати на утримання гарантійних майстерень	суми, що відносяться на зменшення витрат на брак; сума, що списується на витрати на виробництво як втрати від браку; суми зменшення втрат від браку продукції тощо
26 «Готова продукція»	надходження готової продукції власного виробництва за фактичною виробничою собівартістю або за нормативною вартістю	списання собівартості продукції; використання продукції
79 «Фінансові результати»	в порядку закриття рахунків сума доходів від реалізації готової продукції, товарів, робіт, послуг та від іншої операційної діяльності	сума в порядку закриття рахунків обліку собівартості реалізованої готової продукції, товарів, робіт і послуг, адміністративних витрат,

		витрат на збут, інших операційних витрат
--	--	--

1	2	3
91 «Загальновиробничі витрати»	сума визнаних витрат	щомісячне, за відповідним розподілом, списання на рахунки 23 "Виробництво" та 90 "Собівартість реалізації"
92 «Адміністративні витрати»	сума визнаних витрат	списання на рахунок 79 "Фінансові результати"
93 «Витрати на збут»	сума визнаних витрат	списання на рахунок 79 "Фінансові результати"
94 «Інші витрати операційної діяльності»	сума визнаних витрат	списання на рахунок 79 "Фінансові результати"

Звіт про витрати та вихід продукції основного виробництва; – Звіт про загальновиробничі витрати;

– Звіт про адміністративні витрати;

– Звіт про витрати на збут;

– Зведена відомість до Журналу - ордеру №5 В с.-г.;

– Відомість аналітичних даних про витрати по рахунках: 94, 95, 96, 97, 98.

Також для регулювання бухгалтерського обліку застосовується Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» прийнятий Міністерством фінансів України, наказ №73 від 07.02.2013 р. Цей документ визначає строки та випадки віднесення доходів і витрат до звітного періоду, у якому складається фінансова звітність, регулює критерії визнання витрат, визначає правила відображення витрат у фінансових результатах.

Прийняття НП(С)БО 30 «Біологічні активи» внесло певні зміни в облік витрат виробництва. Відповідно до цього стандарту було відокремлено галузь сільського господарства як специфічний вид діяльності, акцентовано увагу на принципову його відмінність, яка полягає у використанні живих організмів — рослин і тварин — з метою отримання сільськогосподарської продукції та/або додаткових біологічних активів у процесі їх якісних і кількісних змін [72]. Відповідно до НП(С)БО 30, витрати, пов'язані з біологічними перетвореннями біологічних активів та отриманням сільськогосподарської продукції, визнаються витратами основної діяльності [72].

Облік витрат ведеться за окремими об'єктами обліку витрат (окремі види біологічних активів та/або їх група) відповідно до НП(С)БО 16 «Витрати» [71]. До складу витрат, пов'язаних з біологічними перетвореннями, належать: – прямі матеріальні витрати; – прямі витрати на оплату праці; – інші прямі витрати; – загальновиробничі витрати.

Облік витрат на біологічні перетворення та виходу продукції (робіт, послуг), забезпечує документоване, своєчасне, повне і достовірне відображення фактичних витрат на виробництво продукції для забезпечення контролю за використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, а також обсягу виробленої продукції (виконаних робіт, наданих послуг) в натуральних та грошових вимірниках. Законом України про оплату праці визначено склад витрат на оплату праці робітникам як бюджетних так і позабюджетних організацій.

Держава здійснює регулювання оплати праці працівників підприємств усіх форм власності шляхом встановлення розміру мінімальної заробітної плати та інших державних норм і гарантій. Держава також здійснює регулювання інших норм і гарантій в оплаті праці. До таких норм належать: оплата праці за роботу в надурочний час; у святкові, неробочі й вихідні дні; в нічний час; за час простою, який мав місце не з вини працівника; при виготовленні продукції, що виявилася браком, не з вини працівника; працівників, молодших 18 років, при скороченій тривалості їх щоденної роботи. Об'єкти планування та обліку витрат і об'єкти калькуляції встановлені Методичними рекомендаціями з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств, затвердженими наказом Міністерства аграрної політики України від 18 травня 2001 р. № 132. Даний нормативно-правовий акт визначає об'єкти і номенклатуру статей витрат, групування витрат за об'єктами і статтями, методи обчислення собівартості одиниці продукції, робіт, послуг, планування (нормування) собівартості продукції (робіт, послуг), методи первісної оцінки об'єктів обліку тощо.

Податковий Кодекс України, прийнятий Верховною Радою України зі змінами, внесеними згідно із законом №3292-VI від 24.04.2011 регулюються

питання можливості надання і отримання пільг при здійсненні діяльності. У Кодексі наведено склад витрат операційної діяльності (собівартість) та інших витрат (загальновиробничі, адміністративні, на збут тощо), порядок визнання доходів і витрат в цілях оподаткування [66].

Крім зазначених нормативно-правових актів кожному підприємству необхідно розробити робочий план рахунків, реєстрові форми бухгалтерського обліку, систему документообороту, форми внутрішньої бухгалтерської звітності та первинної документації, методика обліку окремих господарських операцій, закріплюючи ці моменти в наказі про організацію бухгалтерського обліку на підприємстві. Також кожне підприємство встановлює власну облікову політику. У розпорядчому документі про облікову політику наводяться принципи, методи і процедури, які використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання і подання фінансової звітності та щодо яких нормативно-правовими актами з бухгалтерського обліку передбачено більш ніж один їх варіант, а також попередні оцінки, які використовуються підприємством з метою розподілу витрат між відповідними звітними періодами. Наказ про облікову політику підприємства складається відповідно до Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства затверджених Наказом Міністерства фінансів України від 27 червня 2013 р. №635.

Обумовлено, що облік, аналіз і внутрішній аудит витрат є важливими складовими в діяльності сільськогосподарських підприємств, без здійснення яких сучасне підприємство не в змозі здійснювати ефективної діяльності, а це відповідно має бути закріплено чинною нормативною базою.

Висновки до розділу 1

Витрати виробництва є ключовою категорією економічного аналізу, яка відображає обсяг спожитих ресурсів для досягнення виробничих цілей. Вони формують основу для оцінки ефективності діяльності підприємств, оскільки безпосередньо впливають на фінансові результати, зокрема на величину собівартості продукції, рівень рентабельності та конкурентоспроможність. У

процесі дослідження визначено, що витрати мають двоїтий характер: з одного боку, це споживання ресурсів, а з іншого — процес створення продукції, що забезпечує господарську діяльність підприємства.

Розглянуто класифікацію витрат, яка дозволяє систематизувати їх за різними ознаками, такими як економічні елементи, калькуляційні статті та вплив на собівартість. Це є необхідною умовою для їх ефективного обліку, контролю, планування та аналізу. Особливе значення мають нормативно-правові аспекти, які регулюють облік і управління витратами. В Україні основними регуляторними документами є НП(С)БО 16 «Витрати» та відповідні методичні рекомендації, що визначають принципи визнання витрат і особливості їх відображення у фінансовій звітності.

Витрати на виробництво картоплі є специфічним об'єктом обліку та контролю через особливості сільськогосподарського виробництва. Ефективне управління витратами забезпечує зниження собівартості продукції, що є особливо важливим для сільськогосподарських підприємств. Це сприяє досягненню головної мети будь-якої виробничої діяльності — максимізації прибутку. Інтеграція сучасних підходів до класифікації витрат та їх впливу на собівартість дозволяє створити передумови для вдосконалення системи обліку, планування і управління на підприємствах, що є основою їхнього сталого розвитку в умовах ринкової економіки.

Інституціональне забезпечення обліку та контролю витрат виробництва картоплі в Україні включає ряд нормативних актів і стандартів, які визначають основні принципи ведення обліку. НП(С)БО 16 «Витрати» та методичні рекомендації регулюють процес визнання та обліку витрат, що дозволяє забезпечити точність та своєчасність облікової інформації. Застосування комплексного підходу до обліку і контролю витрат є необхідним кроком для досягнення фінансової стабільності та зростання конкурентоспроможності підприємства.

Витрати виробництва є основоположною категорією економічного аналізу, яка впливає на фінансові результати підприємств. Дослідження класифікації витрат, їх економічного змісту та нормативно-правового забезпечення є

важливим для вдосконалення системи обліку та управління витратами. Ефективне управління витратами сприяє зниженню собівартості продукції, що особливо важливо для сільськогосподарських підприємств. Матеріал, опрацьований у цьому розділі, створює важливу теоретичну базу для подальших досліджень у сфері оптимізації виробничих витрат та підвищення ефективності управління ресурсами підприємства.

РОЗДІЛ 2

СТАН ОБЛІКУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА КАРТОПЛІ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

2.1. Технологічний процес виробництва картоплі та її вплив на будову обліку витрат

Досліджуване підприємство Товариство з обмеженою відповідальністю «АГРОФІРМА «Київська» (далі – ТОВ «Агрофірма Київська», Агрофірма, Компанія) – одне з найбільших сільськогосподарських підприємств Київщини було засновано 11.02.2000 р. Юридична адреса підприємства – Україна, 08034, Київська обл., Бучанський р-н, село Маковище, вулиця Жовтнева, будинок 1А.

Компанія є однією з найбільших аграрних компаній на Київщині із земельним банком у 6 000 га і спеціалізується на вирощуванні зернових і технічних культур, зокрема кукурудзи, соняшнику, озимої пшениці, сої, вівса, ріпаку, жита та картоплі, з використанням поливних ділянок. Для досягнення високої врожайності використовуються сучасні агрономічні технології, включаючи точне землеробство та програмне забезпечення для моніторингу врожайності. Завдяки цим підходам оптимізується використання ресурсів, що сприяє підвищенню ефективності виробництва.

Вирощування картоплі є складним агротехнічним процесом, що вимагає ретельного планування, ефективного використання ресурсів і контролю витрат на всіх етапах виробництва. Цей процес включає декілька основних етапів, кожен із яких має свою специфіку та обумовлює необхідність у детальному обліку витрат.

Агрофірма активно впроваджує сучасні технології в аграрній сфері та використовує передові практики управління бізнес-процесами, що робить її чудовим прикладом для дослідження інновацій в сільськогосподарському секторі.

Таблиця 2.1 ілюструє структуру витрат за основними етапами технологічного процесу.

Технологічний процес виробництва картоплі

№ з/п	Етап	Основні заходи	Основні витрати
1	Підготовка ґрунту	оранка, дискування, культивування. внесення Додаткові дії: мінеральних добрив для покращення структури та родючості ґрунту	паливне для сільськогосподарської техніки; амортизація та технічне обслуговування машин; заробітна плата механізаторів.
2	Посадка картоплі	вибір високоякісного насінневого матеріалу, обробка насіння перед посадкою, використання спеціальної техніки для рівномірного розподілу насіння.	придбання насінневої картоплі; технічне обслуговування посадкової техніки; витрати на логістику насіння до місця посадки.
3	Догляд за рослинами	регулярний полив, підживлення мінеральними добривами, обробка засобами захисту від шкідників і хвороб.	засоби захисту рослин (інсектициди, фунгіциди); паливне для техніки, яка забезпечує догляд; оплата праці працівників.
4	Збирання врожаю	механізоване збирання врожаю за допомогою комбайнів або іншої техніки, сортування та пакування продукції для подальшого зберігання чи реалізації.	паливне та технічне обслуговування обладнання; пакувальні матеріали; оплата праці працівників, задіяних у сортуванні.
5	Зберігання та реалізація	забезпечення оптимальних умов для зберігання картоплі (температура, вологість), транспортування продукції до місць збуту	енергозабезпечення складів; оренда або утримання приміщень для зберігання; транспортування продукції.

Технологічний процес вирощування картоплі обумовлює необхідність впровадження системного підходу до обліку витрат. Нижче наведені основні аспекти цього впливу.

1. Розподіл витрат за етапами виробництва. Облік витрат має здійснюватися поетапно: підготовка ґрунту, посадка, догляд за рослинами, збирання врожаю, зберігання та реалізація. Це дозволяє підприємству чітко бачити, які етапи є найбільш витратними.

2. Групування витрат за економічними елементами:

- Матеріальні витрати: насінневий матеріал, добрива, паливо.
- Трудові витрати: заробітна плата робітників і механізаторів.
- Амортизація основних засобів: витрати на техніку (трактори, комбайни).

3. Впровадження нормативного підходу до обліку. Розробка та використання нормативів витрат на кожному етапі дозволяє забезпечити прозорість обліку, контролювати відхилення та виявляти резерви економії.

4. Формування собівартості продукції:

- Прямі витрати: витрати на насіння, добрива, засоби захисту.
- Непрямі витрати: витрати на зберігання, амортизацію складів, загальновиробничі витрати.

Технологічний процес вирощування картоплі є багатокomпонентним, і кожен етап потребує спеціалізованих витрат. Впровадження системного підходу до обліку витрат дозволяє підприємствам:

- оптимізувати використання ресурсів;
- забезпечити контроль за витратами;
- підвищити рентабельність виробництва.

Таким чином, технологічний процес виробництва картоплі вимагає чіткого та детального обліку витрат на всіх його етапах. Це дозволяє підприємствам оптимізувати використання ресурсів, зменшувати втрати та підвищувати економічну ефективність діяльності.

2.2. Облікова політика підприємства з управління витратами виробництва картоплі

ТОВ «АГРОФІРМА «КИЇВСЬКА» є одним з провідних підприємств, яке спеціалізується на вирощуванні та обробці картоплі в Україні. Компанія займається вирощуванням сільськогосподарських культур, зокрема картоплі, на значних площах, що дозволяє забезпечити стабільне постачання продукції на ринок. Підприємство активно використовує передові агротехнології та надає великий акцент на інновації в процесі виробництва, що дозволяє зберігати високу якість продукції та ефективно використовувати ресурси.

Структура ТОВ «Агрофірма Київська» має чітко розподілену ієрархію управління з декількома основними підрозділами. Основними напрямками діяльності підприємства є рослинництво, та тваринництво кожен з яких має свої

окремі, ферми, склади. Крім того, підприємство має теплиці та автопарк, які забезпечують функціонування інших підрозділів. Для кращого уявлення організаційну структуру Компанії наведено на рис. 2.1.

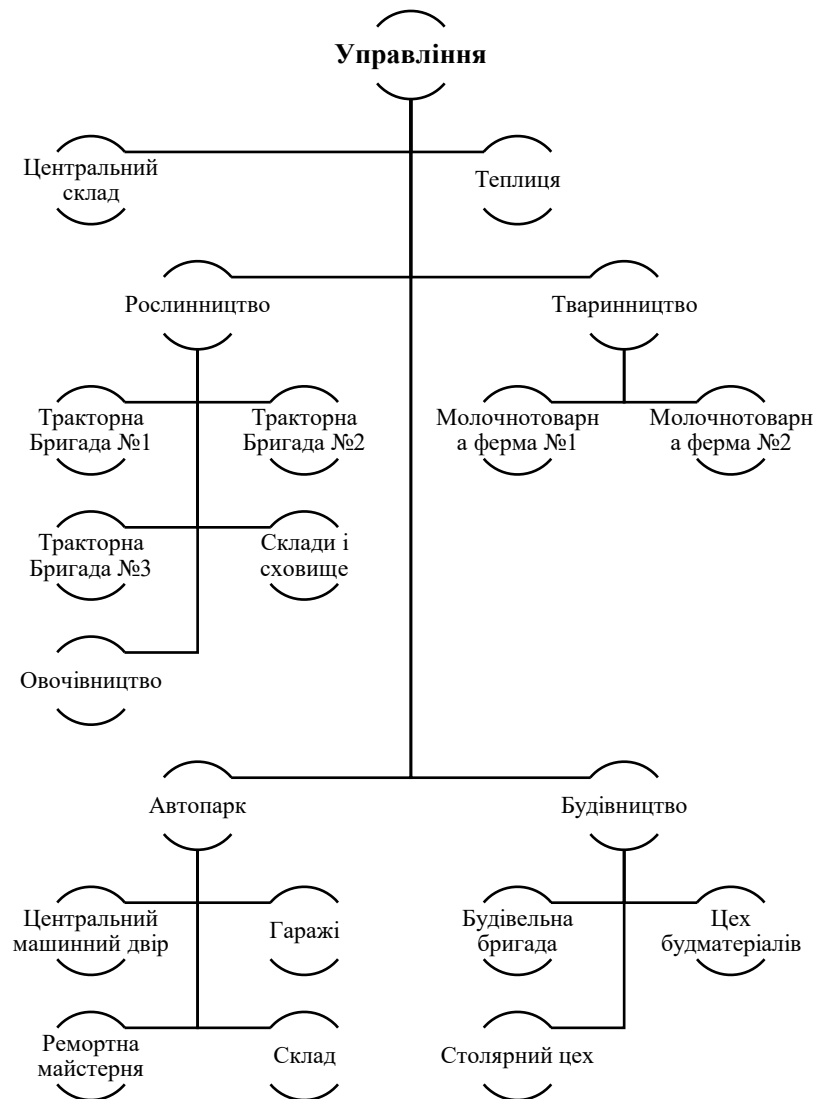

Рис. 2.1. Організаційна структура ТОВ «АГРОФІРМА «КИЇВСЬКА»

Завдяки сучасним підходам у вирощуванні картоплі та використанню оптимізованих методів обробки землі і технології зрошення, ТОВ «АГРОФІРМА «КИЇВСЬКА» здобуло хорошу репутацію серед споживачів і бізнес-партнерів. Однак для досягнення стабільних фінансових результатів важливим аспектом є не тільки технологічні інновації, а й ефективне управління витратами, зокрема витратами на виробництво картоплі.

Зокрема, важливим елементом ефективного фінансового менеджменту є розробка та впровадження облікової політики, яка дозволяє чітко регулювати витрати на кожному етапі виробничого процесу. У цьому контексті, розгляд облікової політики підприємства є важливим для визначення напрямків

покращення фінансової діяльності, ефективності витрат та досягнення фінансової стабільності в умовах змінюваного ринку та природних ризиків.

Далі ми детальніше розглянемо облікову політику ТОВ «АГРОФІРМА «КИЇВСЬКА» з управління витратами виробництва картоплі.

Облікова політика підприємства є важливим інструментом управління витратами, який дозволяє організувати ефективний контроль та аналіз витрат на виробництво картоплі та визначається наказом «Про облікову політику підприємства». Для ТОВ «АГРОФІРМА «КИЇВСЬКА», як і для багатьох аграрних підприємств, облік витрат на вирощування картоплі базується на кількох основних принципах:

1. Класифікація витрат: Всі витрати на виробництво картоплі розподіляються за такими категоріями: прямі (витрати на насіння, добрива, засоби захисту рослин, витрати на працю) та непрямі (загальновиробничі витрати, амортизація техніки, витрати на управлінський персонал). Це дозволяє отримати чітке уявлення про структуру витрат і про те, як вони впливають на собівартість продукції.

2. Визначення бази для калькуляції витрат: Витрати на картоплярство калькуються за допомогою калькуляційних одиниць, таких як гектар, тонна продукції чи людино-година праці. Це дозволяє підприємству здійснювати детальний аналіз витрат і при необхідності коригувати стратегії виробництва.

3. Автоматизація обліку витрат: Використання програмних продуктів, таких як система Dilovod, дає можливість автоматизувати процеси обліку витрат і зменшити ризики людських помилок при введенні даних. Однак, важливо забезпечити інтеграцію між підсистемами для досягнення більшої ефективності.

4. Розподіл загальновиробничих витрат: Одним із важливих аспектів облікової політики є точний розподіл витрат на утримання техніки, амортизацію та інші загальновиробничі витрати. Ці витрати повинні розподілятися між культурами, щоб отримати реальну собівартість картоплі та оптимізувати управлінські рішення.

5. Оцінка біологічних активів: Врахування вартості біологічних активів, таких як картопля, після первісного визнання, згідно з НП(С)БО 30, є важливою

частиною облікової політики. Це дозволяє точно оцінити ефективність процесу вирощування та зберегти точність фінансової звітності.

6. Контроль і моніторинг витрат: Підприємство впроваджує систему моніторингу витрат на виробництво картоплі в реальному часі, що дозволяє оперативно виявляти відхилення від планових показників і вчасно коригувати витрати. Наприклад, витрати на пестициди або паливо можуть бути скориговані на етапі їх використання, що підвищує ефективність управління.

В обліковій політиці підприємства означено обраний досліджуваним підприємством метод калькулювання собівартості продукції картоплярства, зокрема виробництва товарної картоплі, вказується база розподілу непрямих витрат.

Для ведення обліку ТОВ «АГРОФІРМА «КИЇВСЬКА» використовує програмне забезпечення Dilovod. Dilovod – це сучасна онлайн-бухгалтерія з електронною звітністю для всіх систем оподаткування.

Таким чином, облікова політика ТОВ «АГРОФІРМА «КИЇВСЬКА» дозволяє забезпечити точний і ефективний контроль витрат на виробництво картоплі, підвищуючи рентабельність підприємства та ефективність використання ресурсів.

2.3. Методика обліку витрат виробництва картоплі та формування її собівартості.

Облік витрат на виробництво картоплі відіграє вирішальну роль у визначенні собівартості продукції, оптимізації витрат і забезпеченні прибутковості підприємства. Аналіз поточної системи обліку витрат дозволяє оцінити ефективність використання ресурсів, своєчасно виявляти відхилення від плану і приймати обґрунтовані управлінські рішення. У рамках аналізу системи обліку витрат досліджуваного підприємства варто спиратися на український План рахунків бухгалтерського обліку, адаптуючи його до специфіки агровиробництва картоплі.

Формування собівартості картоплі здійснюється відповідно до Методичних рекомендацій з планування, обліку та калькулювання собівартості продукції сільськогосподарських підприємств, затверджених Міністерством аграрної політики України. Згідно з цими рекомендаціями, собівартість включає:

- Прямі витрати: насіння та садивний матеріал (власного виробництва або купований), добрива, засоби захисту рослин, витрати на оплату праці та соціальні відрахування, витрати на паливо, мастильні матеріали, а також амортизацію основних засобів.
- Непрямі витрати: загальновиробничі витрати, що розподіляються пропорційно до обсягів виконаних робіт або площі посівів.

Для обліку витрат використовується рахунок 23 «Виробництво» з деталізацією на субрахунок 233 «Картоплярство», що дозволяє відображати витрати, пов'язані із вирощуванням картоплі. Синтетичний облік ведеться за економічними елементами, тоді як аналітичний — за конкретними об'єктами, такими як сорти картоплі, види витрат або технологічні процеси.

Витрати в картоплярстві обліковують за такими статтями (таблиця 2.2)

Таблиця 2.2.

Статті витрат картоплярства на ТОВ «АГРОФІРМА «КИЇВСЬКА»

Стаття витрат	Зміст	Бухгалтерський запис	
		ДТ	КТ
1	2	3	4
Витрати на оплату праці	Відображає основну та додаткову оплату праці штатних працівників, найманих і залучених осіб зайнятих при вирощуванні культур. За цією статтею враховують і натуральну оплату працівникам.	233	661
Відрахування на соціальні заходи	Відображає нарахування до Пенсійного фонду єдиного соціального внеску (22%) від заробітної плати штатних працівників, при вирощуванні культур.	233	651
Насіння і садивний матеріал	Відображає витрати на насіння і садивний матеріал власного виробництва та куповані Примітка. 208 (при використанні насіння або садивного матеріалу купованого) 27 (при використанні насіння/садивного матеріалу власного виробництва)	233	208, 27

Добрива	Відображає витрати на мінеральні, бактеріальні та органічні добрива, які використовують під с. г. культури.	233	208
Засоби захисту рослин	Відображає фактичну вартість пестицидів, протруювачів, гербіцидів, дефоліантів та інше.	233	208
Роботи і послуги	Відображає вартість робіт та послуг допоміжних виробництв на виробничі потреби при виробництві картоплі.	233	23, 63, 68
Амортизація	Відображається сума нарахованої амортизації основних засобів та інших необоротних матеріальних активів, які використовуються у сільському господарстві, в т. ч. вирощуванні картоплі	91	13
Витрати на організацію й управління	Обліковують загальновиробничі витрати, які розподіляються наприкінці року і списуються	233	91
Інші витрати	Відображаються страхові платежі по посівах і основних засобах на виробництво картоплі	233	65, 47

Оснoву бухгалтерського обліку складають бухгалтерські документи, які оформлюються в момент здійснення операції. Для оформлення витрат та виходу готової продукції - картоплі в ТОВ «АГРОФІРМА «КИЇВСЬКА» використовують систему первинних та зведених документів. Підставою для нарахування заробітної плати є Табелі обліку робочого часу, облікові листи трактористів-машиністів за структурними підрозділами і підприємству в цілому. Дані облікових листів трактористів-машиністів групують у накопичувальній відомості обліку використання машинно-тракторного парку, підсумкові дані якої заносять у журнал обліку робіт та витрат. Крім цього в цей реєстр записують дані з книжок та облікових листів праці й виконаних робіт, а також нагромаджувальних відомостей роботи вантажного автотранспорту. Садивний матеріал відпускають у межах встановлених лімітів за лімітно-забірними картками, накладними внутрішньогосподарського призначення. Основою на списання садивного матеріалу з підзвіту на посадку є Акт на списання насіння та садивного матеріалу, який складає агроном. Добрива на відповідну культуру списують на основі Акту про використання мінеральних, органічних і бактеріальних добрив, пестицидів та гербіцидів. Дані цього документу є основою для запису в журналі обліку робіт і витрат та звіту про рух матеріальних цінностей, а також для відображення у загальному вигляді у виробничому звіті

по рослинництву. Документальне оформлення засобів захисту рослин на культуру (групу культур) та порядку включення в реєстр зведеного обліку так само як і добрив. Амортизація основних засобів, які використовуються в сільськогосподарському виробництві зазначають у відповідних регістрах амортизаційних відрахувань та включають до виробничих витрат на підставі відомостей нарахування амортизаційних відрахувань.

Синтетичний облік витрат на виробництво і виходу продукції рослинництва, в т.ч. картоплярства у ТОВ «АГРОФІРМА «КІЇВСЬКА» ведуть на рахунку 23 «Виробництво», до якого відкривають субрахунок 233 «Картоплярство» (рис. 2.2). За економічним змістом він належить до групи рахунків господарських процесів, за призначенням і структурою – до групи операційних, калькуляційних рахунків. Субрахунок 233 активний на початок року, активно-пасивний протягом року.

За дебетом рахунка 23 «Виробництво» в розрізі субрахунків за об'єктами обліку витрат відображуються прямі матеріальні витрати, трудові та інші прямі витрати, а також виробничі накладні витрати та витрати від браку; за кредитом – надходження продукції, виконані роботи та послуги [1]. За кредитом субрахунку 233 «Картоплярство» агрофірма згідно НП(С)БО 30 «Біологічні активи» обліковує сільськогосподарську продукцію рослинництва за її справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу [72].

Первісне визнання сільськогосподарської продукції відображається у тому звітному періоді, у якому вона відокремлена від біологічного активу. Сільськогосподарську продукцію після її первісного визнання оцінюють і відображують відповідно до НП(С)БО 9 «Запаси» [68]. Організація синтетичного та аналітичного обліку витрат виробництва повинна забезпечити: відображення всіх проведених операцій щодо витрат, відповідний розподіл витрат за об'єктами обліку і об'єктами калькулювання, визначення собівартості продукції, своєчасне отримання необхідної інформації для потреб управління.

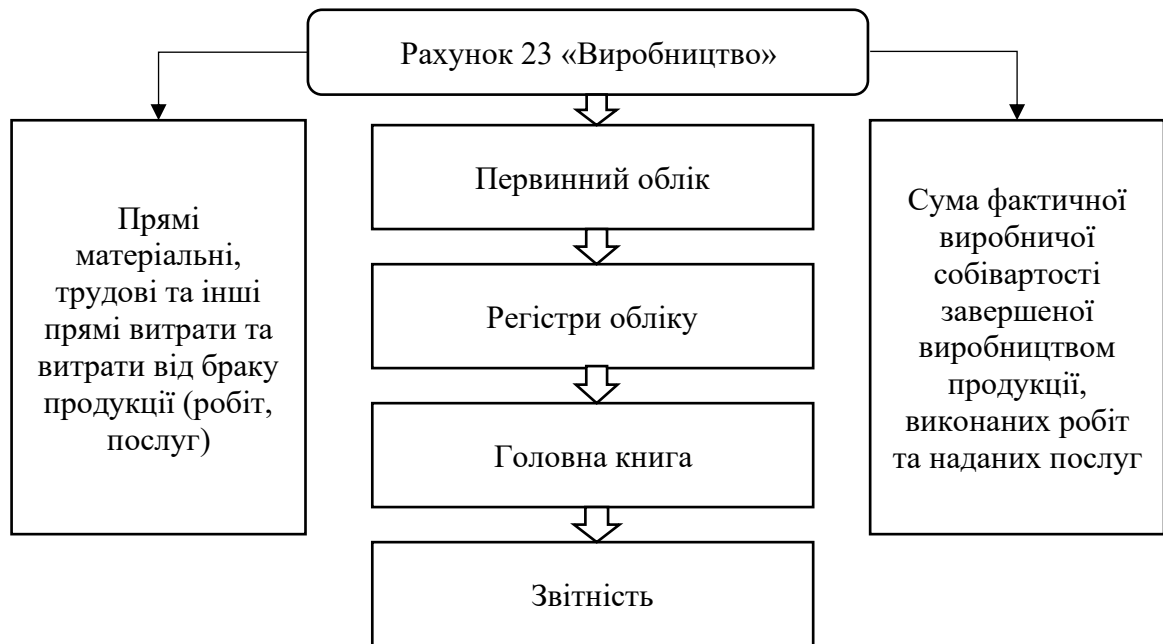

Рис. 2.2. Схема організації обліку витрат на виробництво сільськогосподарської продукції (картонлі)

Джерело: узагальнено автором [56, 57, 67, 82, 85]

На організацію аналітичного обліку витрат впливають різноманітні фактори, основні серед яких [14]:

- тип виробництва, особливості його організації і технологи;
- асортимент продукції;
- структура управління підприємства;
- організація обліку за місцями і центрами витрат, центрами відповідальності;
- методи обліку витрат та калькулювання собівартості продукції;
- рівень автоматизації облікових робіт.

Аналітичний облік в рослинництві ведуть за об'єктами, якими є сільськогосподарські культури (групи культур) в т.ч. картопля, роботи тощо. Об'єкти обліку рослинництва визначають у кожному господарстві, в т. ч. і в ТОВ «АГРОФІРМА «КИЇВСЬКА» виходячи з конкретних умов господарювання. На організацію аналітичного обліку витрат впливають різноманітні фактори, основні серед яких: тип виробництва, особливості його організації і технологи; асортимент продукції; структура управління підприємства; організація обліку за місцями і центрами витрат, центрами відповідальності; методи обліку витрат та калькулювання собівартості продукції; рівень автоматизації облікових робіт.

Об'єкти обліку у рослинництві визначаються у ТОВ «АГРОФІРМА «КИЇВСЬКА» в залежності від плану посівів і структури посівних площ, видів культур, що вирощуються в звітному році. Аналітичні дані відображають у виробничому звіті. Витрати обліковуються за конкретними статтями. Відповідно до внутрішньогосподарського розрахунку рахунки відкриваються на кожному розрахункову одиницю. Крім того, відкривають такі аналітичні рахунки: нерозподілені амортизаційні відрахування в рослинництві. Тут протягом року записують амортизаційні відрахування по сільськогосподарських машинах, а наприкінці року ці витрати розподіляють по культурах пропорційно об'єму виконаних робіт, розміру посівних площ.

Аналітичні рахунки у ТОВ «АГРОФІРМА «КИЇВСЬКА» відкривають у Книзі обліку виробництва, зокрема:

231 Зернові

231.1 Вирощування кукурудзи

231.2 Вирощування пшениці

231.3 Вирощування ріпаку

231.4 Вирощування ячменю

231.5 Вирощування сої

231.6 Вирощування соняшнику

231.7 Вирощування кукурудзи

232 Вирощування нішевих культур (гречка, горох, сорго тощо)

233 Картоплярство

Для обліку основних виробництв передбачено ведення Звіту № 5.5 с.-г. про витрати та вихід продукції основного виробництва; промислових, допоміжних виробництв, витрат на утримання та експлуатацію машин та обладнання (рахунок 23 «Виробництво») та інших виробництв – Звіту № 5.6 с.-г. про витрати та вихід продукції (робіт, послуг) інших виробництв; загальновиробничих витрат – Звіту № 5.7 с.-г. про загальновиробничі витрати; адміністративних витрат – Звіту № 5.8 с.-г. про адміністративні витрати; витрат на збут – Звіту № 5.9 с.-г. про витрати на збут.

Звіти складаються за місяць і наростаючим підсумком з початку року в

розрізі об'єктів аналітичного обліку по відповідним статтям витрат [14-15].

Показники Звітів № 5.5 с.-г., 5.6 с.-г. за кредитом аналітичних рахунків виробництв переносяться у Зведену відомість № 5.10 с.-г. до Журналу-ордеру № 5 В с.-г. в межах галузей виробництв та структурних підрозділів. Підсумки Зведеної відомості № 5.10 с.-г. з деталізацією сум за синтетичними рахунками (субрахунками) переносять до Журналу-ордеру № 5 В с.-г.

Облік витрат виробництва ведеться відповідно до НП(С)БО 16 «Витрати», НП(С)БО 9 «Запаси» та НП(С)БО 30 «Біологічні активи» [72]. При веденні управлінського обліку у вітчизняних підприємств доцільно використовувати інтегровану систему рахунків управлінського обліку, оскільки саме її покладено в основу побудови Плану рахунків та фінансової звітності. Відповідно до цього прямі витрати обліковують на рахунку 23 «Виробництво», непрямі – на рахунку 91 «Загальновиробничі витрати», які періодично списуються на рахунок «Виробництво» і розподіляють за об'єктами обліку витрат [14-15].

При первісному визнанні продукції рослинництва її оцінюють за справедливою вартістю і на суму оцінки роблять запис Д-т 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва» К-т 231 «Рослинництво». Отже, по кредиту рахунку 231 враховується справедлива вартість активів, тобто вартість за якою вони оприбутковуються на баланс.

На момент первісного визнання продукції рослинництва на рахунку 231 виникає різниця між дебетом і кредитом. Можливі дві ситуації [5] рис.2.3:

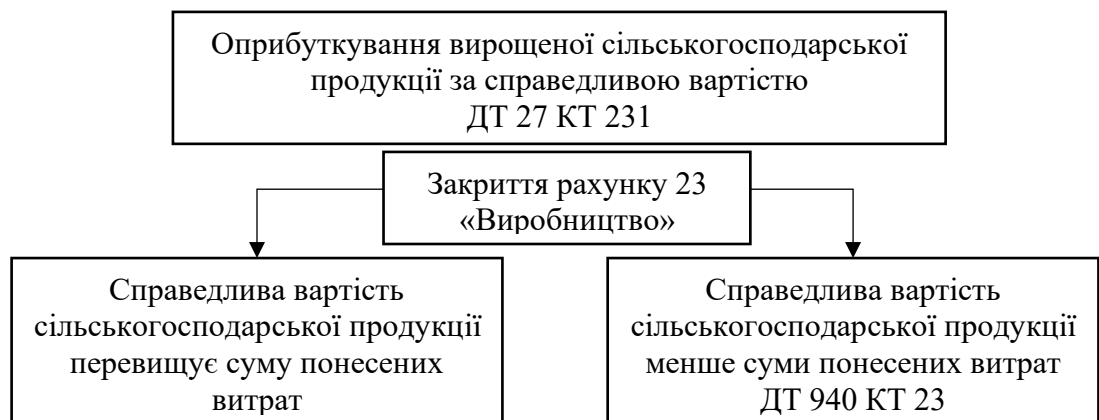

Рис. 2.3. Закриття рахунку при оцінці сільгосппродукції за справедливою вартістю

1) К-т 233 > Д-т 233. В такому випадку на суму різниці визнається дохід

від первісного визнання і робиться бухгалтерський запис Д-т 233 «Картоплярство» К-т 710 «Дохід від первісного визнання активів, які обліковуються за справедливою вартістю»;

2) К-т 233 < Д-т 233 (вартість, по якій актив оцінюється менше від витрат пов'язаних з його створенням на дату оцінки). В цьому випадку виникають витрати від первісного визнання, які відносяться до складу інших витрат операційної діяльності. Робиться запис Д-т 940 «Витрати від первісного визнання активів, як обліковуються за справедливою вартістю» К-т 231 «Картоплярство».

Дохід від первісного визнання списується на фінансові результати записом Д-т 710 К-т 791, витрати від первісного визнання списують на фінансові результати записом – Д-т 791 К-т 940.

Головним призначенням обліку виробничих витрат можна вважати контроль за виробничою діяльністю та управління витратами, які необхідні для її реалізації.

Основними завданнями обліку витрат на виробництво продукції рослинництва в т. ч. картоплі є [8]:

- інформаційне забезпечення адміністрації підприємства для прийняття управлінських рішень;
- спостереження і контроль за фактичним рівнем витрат порівняно з їх нормативами і плановими розмірами з метою виявлення відхилень та формування економічної стратегії на майбутнє;
- достовірний облік виходу продукції за її видами з урахуванням якості;
- обчислення собівартості виготовленої продукції для оцінки готової продукції і розрахунку фінансових результатів;
- виявлення й оцінка економічних результатів виробничої діяльності структурних підрозділів;
- систематизація інформації управлінського обліку виробничої діяльності для прийняття рішень, які мають довгостроковий характер (окупність виробничих програм, рентабельність продукції, ефективність капітальних вкладень тощо).

Виробничу собівартість картоплі визначають за франко-місце зберігання, шляхом ділення витрат на вирощування на кількість отриманих коренеплодів. Калькуляційною одиницею є 1 ц продукції.

На підставі первинних документів дані про витрати від операційної діяльності відображаються в облікових регістрах, які потім використовують для заповнення Головної книги та фінансової звітності.

Бухгалтерська звітність містить показники виробничої та фінансової діяльності підприємства. Вона складається на підставі синтетичного і аналітичного обліку, підтверджується первинними документами, використовує дані оперативної і статистичної звітності. Дані про витрати операційної діяльності можна знайти у Звіті про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід» (ф. №2).

Зміст та форма Звіту про фінансові результати, а також загальні вимоги до розкриття його статей визначаються НП(С)БО 16 «Витрати» при формуванні інформації для заповнення розділу II. Другий розділ – дзеркало операційних витрат за елементами. Отже, на підставі первинних ТОВ «АГРОФІРМА «КИЇВСЬКА» облік витрат далі здійснює у програмі Dilovod.

Системний підхід до обліку та формування собівартості картоплі, заснований на нормативно-правовій базі та методичних рекомендаціях, дозволяє підприємству досягати економічної ефективності, оптимізувати витрати та покращувати управлінські рішення.

2.4. Формування облікової та звітної інформації в системі управління підприємством

Ефективне управління підприємством, що займається виробництвом картоплі, вимагає наявності достовірної та своєчасної облікової і звітної інформації. Ця інформація повинна задовольняти потреби менеджменту на різних рівнях управління — стратегічному, тактичному та оперативному. Залежно від рівня прийняття рішень, звітність поділяється на управлінську, статистичну та фінансову.

Управлінська звітність є інструментом, що забезпечує керівників інформацією для ухвалення оперативних рішень, спрямованих на організацію та оптимізацію виробництва картоплі. Її формування залежить від конкретних потреб менеджменту підприємства, які можуть включати:

- Інформацію про витрати: Деталізація витрат за статтями (насіння, добрива, засоби захисту рослин, оплата праці, амортизація), місцями їх виникнення та центрами відповідальності.
- Планові та фактичні показники: Порівняння запланованих витрат із фактичними, аналіз відхилень та визначення їх причин.
- Оперативні дані щодо врожайності: Інформація про поточний стан посівів, прогнозовані обсяги врожаю, динаміку збору продукції.
- Інвентаризаційні дані: Обсяги картоплі в місцях зберігання, контроль якості продукції, залишки товару на складах.

Формат управлінської звітності не регламентований нормативними документами, тому вона розробляється підприємством самостійно. На виробничих підприємствах доцільно впроваджувати системи автоматизації, наприклад, ERP-системи, які дозволяють інтегрувати дані з різних джерел і формувати звітність у режимі реального часу.

Статистична звітність для підприємств, що займаються виробництвом картоплі, формується відповідно до вимог державних органів, зокрема Державної служби статистики України. Основними формами є:

- Форма 29-сг "Звіт про посівні площі, урожайність та валовий збір сільськогосподарських культур": Містить інформацію про площу посівів картоплі, урожайність (ц/га), валовий збір (тонн) тощо.
- Форма 21-сг "Звіт про наявність техніки і паливно-мастильних матеріалів": Відображає ресурси, залучені до виробництва картоплі, що дозволяє контролювати матеріально-технічну забезпеченість.
- Форма 4-сг "Звіт про витрати на виробництво сільськогосподарської продукції": Відображає сукупні витрати на вирощування картоплі, включаючи матеріальні, трудові та загальновиробничі витрати, з деталізацією за статтями. Ця форма дозволяє оцінити структуру витрат та їх вплив на собівартість.

- Форма 37-сг "Звіт про реалізацію продукції сільського господарства": Містить інформацію про обсяги реалізації картоплі, її види, форми реалізації (свіжа, для переробки), середню ціну продажу та інші показники, що характеризують економічну ефективність.

- Інші галузеві звіти: Наприклад, дані про використання добрив, пестицидів, водних ресурсів.

Такі звіти дозволяють підприємству не лише виконувати законодавчі вимоги, а й аналізувати динаміку показників виробництва картоплі, що може бути використано для стратегічного планування.

Фінансова звітність є обов'язковою для всіх суб'єктів господарювання. Вона формується відповідно до вимог НП(С)БО. Найбільш важливою для аналізу є форма №2 "Звіт про фінансові результати" (Звіт про сукупний дохід), яка забезпечує такі показники:

- Доходи від реалізації продукції: Виручка від продажу картоплі.
- Собівартість реалізованої продукції: Інформація про витрати, що безпосередньо пов'язані з виробництвом і реалізацією картоплі.
- Валовий прибуток: Різниця між доходами і собівартістю, що дозволяє оцінити рентабельність виробництва.
- Інші операційні витрати: Наприклад, витрати на збут чи адміністративні витрати, що є значними для підприємств, які займаються виробництвом та продажем картоплі.

Ця форма звітності також є базою для аналізу ефективності використання ресурсів, виявлення резервів для зниження витрат і підвищення прибутковості.

З метою забезпечення повноти та достовірності звітної інформації підприємству доцільно впроваджувати такі заходи:

- Уніфікація облікових даних: Використання єдиних методик обліку для коректного розрахунку витрат і собівартості.
- Автоматизація процесів: Застосування програмного забезпечення для формування управлінської, фінансової та статистичної звітності.
- Регулярний контроль: Перевірка даних управлінської та фінансової звітності для своєчасного виявлення помилок і відхилень.

Отже, якісно сформована звітність сприяє своєчасному прийняттю обґрунтованих управлінських рішень, оптимізації витрат та підвищенню ефективності виробництва картоплі. Це дозволяє підприємству залишатися конкурентоспроможним у динамічних умовах ринкової економіки.

Висновки до розділу 2

У висновку до другого розділу відзначимо, що проведений аналіз технологічного процесу виробництва картоплі у ТОВ «Агрофірма «Київська» дозволив визначити основні етапи та їхній вплив на систему обліку витрат. Технологічний процес включає підготовку ґрунту, посадку, догляд за рослинами, збирання врожаю та зберігання продукції. Кожен з цих етапів впливає на структуру витрат, що потребує детального обліку та контролю для оптимізації витрат на кожному етапі.

Облікова політика ТОВ «Агрофірма «Київська» визначає основні принципи та методи управління витратами на виробництво картоплі. Вона включає використання стандартів обліку витрат, регулярний аналіз витрат та контроль за їх дотриманням. Основними елементами облікової політики є планування витрат, встановлення бюджетів та їх контроль, а також впровадження заходів для зниження витрат і підвищення ефективності виробництва.

Методика обліку витрат у ТОВ «Агрофірма «Київська» передбачає детальний облік прямих та непрямих витрат, що включає витрати на насіння, добрива, паливо, оплату праці та інші ресурсів. Формування собівартості картоплі здійснюється на основі методів калькулювання витрат, що дозволяють точно визначити витрати на виробництво одиниці продукції. Це забезпечує прозорість обліку та контроль за витратами на кожному етапі виробничого процесу.

Система обліку та звітності у ТОВ «Агрофірма «Київська» включає формування регулярних звітів про витрати на виробництво картоплі, що дозволяє керівництву підприємства приймати обґрунтовані управлінські

рішення. Звіти включають інформацію про фактичні витрати, порівняння з бюджетом та аналіз відхилень. Це дозволяє оперативно реагувати на зміни в умовах виробництва та ринку, вжити заходів для оптимізації витрат та підвищення ефективності виробничих процесів.

Аналіз системи обліку та контролю витрат на виробництво картоплі у ТОВ «Агрофірма «Київська» дозволив виявити ключові аспекти організаційної структури, облікової політики та методик, що використовуються підприємством. Виявлено сильні сторони, такі як прозорість і регулярний контроль витрат, але також і слабкі сторони, як-от недостатня автоматизація процесів обліку. Важливою є необхідність врахування зовнішніх факторів, що впливають на виробничі витрати, для оптимізації системи обліку та підвищення фінансової стабільності підприємства. Ці результати слугують основою для розробки рекомендацій з покращення облікової політики та підвищення ефективності управління витратами.

РОЗДІЛ 3

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ В УПРАВЛІННІ ВИТРАТАМИ ВИРОБНИЦТВА КАРТОПЛІ

3.1. Механізми внутрішнього контролю в управлінні витратами підприємства

Механізми внутрішнього контролю в управлінні витратами підприємства є ключовими для забезпечення ефективності його фінансової діяльності, оптимізації витрат та запобігання фінансовим зловживанням. Вони включають систему заходів, спрямованих на моніторинг, оцінку та коригування витрат, що дозволяє підприємству досягати поставлених цілей і знижувати ризики фінансових втрат. Сучасне сільськогосподарське виробництво потребує високого рівня контролю за витратами, особливо в умовах конкуренції та зростання цін на ресурси. Для підприємств, які займаються вирощуванням картоплі, ефективне управління витратами є критичним аспектом забезпечення рентабельності виробництва. Контроль витрат на кожному етапі виробничого процесу дозволяє оптимізувати використання ресурсів і покращити фінансову стабільність.

Основні механізми внутрішнього контролю в управлінні витратами підприємства:

1. Розподіл функцій та обов'язків. Важливим елементом внутрішнього контролю є чітке розмежування обов'язків між працівниками, що дозволяє уникнути конфліктів інтересів та зменшити ризик помилок чи шахрайства. Наприклад, працівники, які відповідають за здійснення витрат, не повинні мати доступ до процесів їх затвердження чи контролю.

2. Бюджетування та планування. Бюджетування є одним із ключових методів управління витратами, що полягає у створенні бюджету, який охоплює всі етапи виробництва. Для підприємств, які вирощують картоплю, це означає встановлення бюджету на закупівлю посадкового матеріалу, добрив, технічне

обслуговування обладнання, заробітну плату працівників тощо. Основна мета бюджетування – обмежити витрати в межах встановлених лімітів і таким чином зменшити ризик перевитрат. Це також дозволяє оцінювати фінансові результати й швидко реагувати на можливі відхилення від плану. Переваги бюджетування включають підвищення дисципліни у витратах, забезпечення ефективного планування і зменшення залежності від непередбачених обставин. Важливо визначити основні показники ефективності, які допоможуть оцінити собівартість виробництва картоплі в режимі реального часу. Моніторинг таких показників, як собівартість продукції, витрати на посадковий матеріал, паливо, засоби захисту рослин, дозволяє вчасно реагувати на перевитрати. Перевагами можуть стати чітка оцінка ефективності виробничих процесів, можливість оперативно коригувати план витрат, усунення невиправданих витрат за допомогою постійного аналізу КРІ.

3. Аналіз та моніторинг витрат. Постійний контроль за фактичними витратами та їх порівняння з бюджетом допомагає виявляти відхилення і вчасно вживати коригувальних заходів. Для цього застосовуються різноманітні методи аналізу, такі як аналіз відхилень, що дозволяє визначити основні фактори, що впливають на витрати. Аналіз відхилень – це метод порівняння фактичних витрат із запланованими для визначення можливих відхилень і аналізу їх причин. Цей підхід дозволяє виявити, чому фактичні витрати не співпадають з бюджетними і які фактори впливають на перевитрати або економію. Наприклад, коливання цін на добрива або порушення технології вирощування можуть призвести до додаткових витрат, що відхиляються від планових. Переваги цього методу включають прозорість у фінансових процесах та оперативне реагування на негативні тенденції, що забезпечує гнучкість у прийнятті управлінських рішень.

4. Затвердження та документування витрат. Всі витрати повинні бути документально підтверджені та затверджені відповідними особами. Це забезпечує прозорість процесу витрат і дозволяє контролювати законність та доцільність кожної операції. Стандарт-костинг передбачає встановлення стандартів витрат на одиницю продукції і порівняння їх із фактичними витратами. У виробництві картоплі це може означати, наприклад, розрахунок

стандартної кількості добрив або пального, які використовуються на гектар. Даний метод дозволяє підприємству розробляти точні норми для кожного ресурсу і знижувати ймовірність перевитрат. Переваги стандарт-костингу включають точність у прогнозуванні витрат і можливість автоматизації обліку, що особливо важливо в умовах сучасного технологічного виробництва.

5. Внутрішні аудити. Проведення регулярних внутрішніх аудитів дозволяє оцінювати ефективність існуючих механізмів контролю, виявляти слабкі місця у процесах управління витратами та пропонувати удосконалення. Аудит витрат – це систематична перевірка витрат підприємства для оцінки ефективності їх використання. Аудит дозволяє виявити неефективні або зайві витрати і визначити резерви для оптимізації. Регулярний внутрішній аудит процесів на підприємстві допомагає виявляти відхилення від планових витрат та підвищує фінансову дисципліну. Переваги аудиту включають забезпечення належного рівня контролю за витратами, виявлення можливих зловживань і мінімізацію фінансових втрат [41].

6. Контроль за постачальниками та контрагентами. Механізм контролю витрат також включає перевірку постачальників та контрагентів на відповідність умовам договору, своєчасність виконання зобов'язань та якість наданих послуг або товарів. Це дозволяє уникати зайвих витрат через недобросовісних партнерів.

7. Регулярне звітування та відповідальність. Підприємства повинні забезпечити регулярне звітування про витрати, щоб керівництво могло своєчасно реагувати на проблеми. Важливо також визначити чітку відповідальність за кожен етап управління витратами.

8. ABC-аналіз допомагає розподілити витрати на основі конкретних видів діяльності, які впливають на собівартість продукції. Наприклад, на підприємствах, що займаються виробництвом картоплі, цей метод може бути використаний для аналізу витрат на кожному етапі виробництва – від підготовки ґрунту до збору врожаю. ABC-аналіз дозволяє визначити найбільш витратні процеси, що надає можливість цілеспрямовано зосередитися на їх оптимізації.

Переваги включають можливість скоротити витрати на найбільш критичних етапах виробництва, підвищуючи таким чином загальну ефективність.

9. Запровадження сучасних інформаційних технологій значно підвищує ефективність контролю витрат. ERP-системи та інші цифрові інструменти дозволяють автоматизувати облік витрат, зменшити кількість помилок і забезпечити керівництво актуальною інформацією про стан витрат у режимі реального часу. Використання аналітичних програм дає змогу краще прогнозувати витрати та оцінювати ефективність заходів контролю, підвищуючи гнучкість у прийнятті рішень.

Приєднання сучасних ERP-систем, таких як BAS ERP, 1С: Підприємство, SAP, дозволяє інтегрувати всю команду управління витратами від витрат, понесених в процесі виробництва картоплі, забезпечуючи облік навіть сировини до обгортання виробничої лінії. Ці пристрої забезпечують автоматизований моніторинг витрат на кожному етапі виробництва.

Одночасно з цим необхідно переходити на електронний документообіг, адже він значно скорочує час, який витрачається на обробку паперових документів, пов'язаних з витратами (акти, рахунки, звіти про використання матеріалів тощо). Це зменшує кількість помилок та забезпечує швидкий доступ до необхідної документації. Також значними перевагами буде швидкість та точність документообігу, мінімізація ризику втрати документів та полегшення процесу аналізу та аудиту витрат.

Новизною на підприємстві можуть стати також хмарні рішення для контролю витрат, які дозволяють швидко і всебічно збирати та аналізувати дані з різних джерел, надаючи користувачеві доступ до них у режимі реального часу з будь-якого пристрою. Це особливо корисно для агробізнесів з розподіленими виробничими потужностями.

Також варто звернути увагу на впровадження технології точного землеробства, які використовуються для вирішення проблем, пов'язаних з витратами на пестициди та добрива, а також водними ресурсами. Використовуючи GPS-навігацію та датчики для моніторингу стану ґрунту та посівів, можна точно визначити потреби, що запобігає зайвим витратам.

Цікавим підходом також є Lean Management, що фокусується на мінімізації витрат і максимізації наявних ресурсів. Застосування цього підходу в сільському господарстві дозволяє виявити та усунути «вузькі місця» в процесі вирощування картоплі, що призводить до зниження витрат та підвищення ефективності.

Виявлення тенденцій розвитку обладнання за допомогою мобільних додатків. Мобільні додатки для управління витратами можуть бути інтегровані з ERP-системами для збору та обробки інформації в польових умовах. Це забезпечує швидке введення даних про витрати, доступ до інформації для прийняття рішень в режимі реального часу. Переваги: Легкий доступ до даних для керівників виробництва. Оперативність в отриманні інформації про витрати та ресурси. Спрощення управління ресурсами на місці.

Впровадження сучасних методів контролю витрат дозволяє підприємству знизити собівартість продукції, підвищити точність обліку та поліпшити прогнозування фінансових результатів. Економічний ефект від цих заходів полягає у зниженні перевитрат, підвищенні рентабельності та конкурентоспроможності. У довгостроковій перспективі такі методи також допомагають забезпечити стабільність фінансових показників і створюють можливості для подальшого розвитку підприємства.

Запровадження сучасних методів контролю витрат на виробництві картоплі в ТОВ «АГРОФІРМА «КИЇВСЬКА» може значно покращити ефективність управління процесами та зменшити витрати на виробництво. Завдяки використанню бюджетування, стандарт-костингу, аудиту та ABC-аналізу підприємство може ефективніше контролювати витрати і зменшити їх, підвищуючи загальну ефективність виробничої діяльності.

3.2. Завдання, методи та прийоми внутрішнього контролю витрат виробництва картоплі

Внутрішній контроль витрат виробництва картоплі є важливим елементом управління підприємством аграрного сектора. З метою досягнення ефективності та зниження витрат, необхідно застосовувати відповідні завдання, методи та прийоми контролю витрат виробництва картопля, що допомагає оптимізувати процеси та забезпечити її конкурентоспроможність на ринку.

Завдання внутрішнього контролю витрат виробництва картоплі:

✓ Оптимізація витрат: Визначення та зменшення зайвих витрат на всіх етапах виробництва картоплі — від підготовки ґрунту до збору та зберігання врожаю.

✓ Контроль за ефективністю використання ресурсів: Відстеження ефективності використання основних ресурсів, таких як насіння, добрива, засоби захисту рослин, робоча сила та техніка.

✓ Забезпечення відповідності плану та фактичних витрат: Порівняння запланованих витрат з фактичними для виявлення відхилень та вжиття необхідних заходів.

✓ Протидія нецільовим витратам: Виявлення та попередження нецільових витрат, таких як переоплати або несанкціоновані покупки, що можуть знизити рентабельність виробництва.

✓ Аналіз рентабельності виробництва картоплі: Оцінка всіх витрат на кожному етапі виробництва та їх співвідношення з доходами для визначення ефективності господарської діяльності.

Методи внутрішнього контролю витрат виробництва картоплі:

✓ Аналіз відхилень: Це порівняння фактичних витрат з запланованими або нормативними витратами. Виявлення відхилень дозволяє вчасно реагувати на проблеми та вживати коригувальних заходів.

✓ Нормативний метод: Використання встановлених норм витрат на одиницю продукції (наприклад, норма витрат добрив або пального на гектар) для визначення оптимальних витрат і порівняння їх з фактичними показниками.

✓ Метод порівняльного аналізу: Порівняння витрат на виробництво картоплі на різних етапах чи в різних умовах господарювання для визначення найбільш ефективних способів виробництва.

✓ Бюджетний метод: Складаються бюджети на кожен етап виробництва картоплі, що дає змогу контролювати витрати та уникати перевищення запланованих сум.

✓ Калькулювання витрат: Визначення витрат на одиницю продукції (картоплі) за допомогою калькуляції всіх витрат (матеріальні, трудові, накладні), що дозволяє з'ясувати собівартість виробництва.

Прийоми внутрішнього контролю витрат виробництва картоплі:

✓ Документування витрат: Всі витрати на виробництво картоплі мають бути правильно оформлені документами (чеками, накладними, актами прийому-здачі робіт тощо), що дозволяє відстежувати кожен етап витрат.

✓ Картографічний контроль: Використання карт або схем для оцінки ефективності використання земельних ресурсів, що дозволяє зменшити витрати на обробку ґрунту та підвищити урожайність.

✓ Планування та аналіз виробничих процесів: Ретельне планування та аналіз виробничих процесів, включаючи строки посіву, застосування засобів захисту рослин, використання техніки та робочої сили.

✓ Контроль за технічним станом обладнання: Регулярний контроль за технічним станом тракторів, сівалок, комбайнів та іншої техніки, що використовується для виробництва картоплі, дозволяє уникати зайвих витрат на ремонти та знижує ризик простоїв.

✓ Аудит постачальників: Перевірка постачальників насіння, добрив, техніки на відповідність умовам договору та якості товарів. Це дозволяє знижувати витрати на закупівлю і забезпечувати надійність поставок.

✓ Використання автоматизації: Впровадження інформаційних систем для збору та аналізу даних про витрати на всіх етапах виробництва картоплі, що дозволяє оперативно реагувати на зміни та оптимізувати процеси.

✓ Регулярні перевірки та інвентаризація: Проведення регулярних перевірок і інвентаризацій ресурсів (насіння, добрива, техніка), що дозволяє знижувати втрати і мінімізувати витрати.

Впровадження ефективних механізмів внутрішнього контролю витрат виробництва картоплі дозволяє підприємствам знижувати собівартість

продукції, підвищувати її якість та рентабельність. Застосування правильних методів і прийомів контролю дозволяє оптимізувати використання ресурсів і мінімізувати фінансові ризики.

3.3. Оцінка економічної ефективності системи управління витратами виробництва картоплі та напрями її удосконалення

Для оцінки економічної ефективності запропонованих заходів щодо контролю витрат на виробництві картоплі в ТОВ «АГРОФІРМА «КИЇВСЬКА» можна використати кілька ключових показників, які відображатимуть результативність впроваджених змін. Ця оцінка охоплює підрахунок зниження витрат, збільшення продуктивності та оптимізацію управління ресурсами [38, 45].

Виробництво картоплі є складним і багатогранним процесом, що вимагає ретельного обліку та контролю витрат на всіх етапах. Витрати, пов'язані з вирощуванням картоплі, можуть бути поділені на кілька категорій, кожна з яких має свої особливості та вплив на загальні витрати агрофірми.

Для проведення детального аналізу витрат на виробництво картоплі у 2021 та 2022 роках, структуруємо дані з ОСВ та розглянемо основні зміни та тенденції.

Аналізуючи витрати з таблиці 3.1. бачимо, що у 2021 році загальні витрати склали 101 832 191,67 грн, тоді як у 2022 році вони дещо знизилися до 98 734 633,55 грн, що вказує на поступову оптимізацію витрат. Значне скорочення витрат на амортизацію основних засобів (ВВ) у 2022 році може бути наслідком завершення амортизаційного періоду або списання частини активів. Зниження витрат на оплату праці у 2022 році порівняно з 2021 роком може свідчити про успішну оптимізацію трудових ресурсів або зміни у виробничих процесах.

Найбільша частка витрат припадає на сировину власного виробництва, що підтверджує ключову роль власних ресурсів у забезпеченні виробництва. Технічна стаття для збільшення вартості залишків продукції (ВВ): значні витрати у 2021 році з подальшим зниженням у 2022 році вказують на зменшення обсягів залишків продукції або зміни їхньої оцінки.

Зростання витрат на Матеріали для ремонту та утримання ОЗ (ВВ) у 2022 році може бути пов'язане з необхідністю підтримання виробничих засобів у робочому стані за умов обмеженого оновлення основних фондів. ПММ та енергоносії (ВВ та ЗВ): Незначне збільшення витрат на паливо та енергоносії у 2022 році може відображати вплив зовнішніх факторів, таких як зростання цін на енергоносії чи підвищення енергоефективності діяльності.

Таблиця 3.1

Структура витрат на виробництво картоплі у 2021 та 2022 роках

Стаття витрат	2021		2022	
	Картопля 2020	Картопля 2021	Картопля 2021	Картопля 2022
1	2	3	4	5
1.1. Амортизація ОЗ (ВВ)	65428,64	794886,15	250137,25	19118,01
1.11. Інші послуги сторонніх організацій (ВВ)	25353,08	317879,31	38994,86	50412,00
1.13. Матеріали для ремонту та утримання ОЗ (ВВ)	0,00	0,00	91,34	82589,37
1.16. Оплата труда (ВВ)	262648,33	2105847,23	691015,83	31708,91
1.2. Амортизація НМА (ВВ)	18090,01	90436,93	120582,58	5773,04
1.21. ПММ (ВВ)	12433,44	104105,10	58792,75	20386,68
1.5. Витратні матеріали та МШП (ВВ)	63134,35	1300704,45	17297,02	22876,71
1.9. Електропостачання (ВВ)	43656,67	439627,38	127217,75	8363,58
2.1. Оплата праці (ЗВ)	38331,38	212623,37	147711,73	4024,00
2.10. Страхування транспорту(ЗВ)	0,00	3593,17	780,00	129,11

1	2	3	4	5
2.11. Газопостачання (ЗВ)	626,91	5460,13	1622,50	560,32
2.3. Відрядження (ЗВ)	14,00	0,00	0,00	0,00
2.4. Електропостачання (ЗВ)	713,90	3770,23	3776,77	1570,95
2.6 Інші послуги сторонніх організацій (ЗВ)	14873,02	66717,08	62600,49	11568,85
2.8 Оренда інша (ЗВ)	429,94	4441,25	853,13	1050,00
2.9. ПММ (ЗВ)	2143,02	16012,34	8985,23	15008,65
3.4. Витратні матеріали та МШП (АВ)	0,00	0,00	0,00	0,00
4.4. Витрати на відрядження пов'язані зі збутом(ЗБ)	0,00	2280,87	0,00	0,00
Амортизація МНМА (ЗВ)	21,60	1141,58	113,50	2,66
Амортизація ОЗ (ЗВ)	10738,28	30694,16	31600,84	4039,46
Матеріали для ремонту ОЗ (ЗВ)	2751,28	65121,72	2920,36	7480,80
Матеріали, МШП (ЗВ)	490,83	27123,39	4352,14	7170,31
Сировина власна (ВВ)	25474766,95	45044236,32	75334494,00	15201064,16
Технічна стаття для збільшення вартості на залишки продукції (ВВ)	566571,09	23884855,52	137745,90	6824562,19
Уважок (ВВ)	163382,03	543792,35	0,00	7457,31
Податки	0,00	0,00	0,00	32,52
Всього	26766598,75	75065350,03	77041685,97	22326917,07

Загалом аналіз витрат за 2021–2022 роки демонструє адаптацію підприємства до нових економічних викликів, оптимізацію витрат та пошук шляхів зменшення операційних витрат. Проте зменшення інвестицій у основні засоби та оплату праці потребує уваги, щоб не допустити зниження ефективності виробничих процесів у довгостроковій перспективі. Рекомендується оцінити доцільність подальшого скорочення витрат у ключових статтях, щоб забезпечити стабільний розвиток.

Після аналізу витрат, наступний логічний крок—це перехід до аналізу структури продажу картоплі. Це допоможе нам зрозуміти, як різні витрати впливають на прибутковість та ефективність продажів.

Результативні показники виробництва картоплі

Показник	2021	
	Картопля 2020	Картопля 2021
Дохід від реалізації (без ПДВ), грн	7 551 055,32	9 326 615,63
Собівартість, грн	7 981 942,20	7 420 598,14
Валовий прибуток, грн	-430 886,88	1 906 017,49
Кількість тон проданої картоплі, т	2 449 163,70	2 328 050,00
Середня ціна за тону, грн/т	3,08	4,01

1. Валовий прибуток = Дохід від реалізації - Собівартість

Для картоплі 2020: 7 551 055,32 грн - 7 981 942,20 грн = -430 886,88 грн

Для картоплі 2021: 9 326 615,63 грн - 7 420 598,14 грн = 1 906 017,49 грн

Отже, можемо зробити такі висновки:

- Картопля 2020 - від'ємний валовий прибуток свідчить про те, що собівартість перевищила дохід від реалізації, що вказує на збитковість;
- Картопля 2021 - позитивний валовий прибуток свідчить про ефективніше управління витратами або кращі ринкові умови.

2. Середня ціна за тону = Дохід від реалізації / Кількість тон проданої картоплі

Для картоплі 2020: 7 551 055,32 грн / 2 449 163,70 т = 3,08 грн/т

Для картоплі 2021: 9 326 615,63 грн / 2 328 050,00 т = 4,01 грн/т

Щодо середньої ціни на картоплю то ціна на минулорічний врожай є нижчою, що може вказувати на менш сприятливі ринкові умови. Тоді як продажі врожаю 2021 року мають вищу ціну.

Тож можемо зробити висновок, що краще реалізовувати продукцію в рік збору врожаю задля уникнення несприятливості ринку.

Для покращення системи обліку витрат на ТОВ «АГРОФІРМА «КИЇВСЬКА» варто впровадити ряд заходів, які допоможуть підвищити ефективність облікових процесів і забезпечити більш точний контроль витрат.

Регулярний моніторинг, внутрішній аудит і бюджетування сприятимуть ефективному контролю.

Рекомендацій щодо поліпшення системи обліку витрат визначено в таблиці 3.3.

Рекомендації щодо поліпшення системи обліку витрат

№з/п	Рекомендація	Зміст	Переваги
1	2	3	4
1	Автоматизація облікових процесів	Запровадження комплексної системи управління обліком витрат з використанням сучасних ERP-систем (наприклад, SAP, 1С:Підприємство, BAS) дозволить автоматизувати більшість рутинних операцій. Це зменшить кількість помилок, пов'язаних із людським фактором, та прискорить обробку інформації.	<ul style="list-style-type: none"> - Автоматизація введення даних, облік матеріалів у реальному часі. - Інтеграція з системами для управління запасами, логістикою та персоналом.
2	Вдосконалення процесу розподілу непрямих витрат	Важливо переглянути підходи до розподілу непрямих витрат, таких як амортизація, загальновиробничі витрати та витрати на утримання техніки. Це може бути досягнуто через використання більш точних критеріїв розподілу, наприклад, відповідно до площі оброблюваних полів або витрат часу на кожен вид продукції.	<ul style="list-style-type: none"> - Точніший розподіл витрат між культурами та підрозділами. - Зменшення дисбалансу у калькуляції собівартості продукції.
3	Запровадження системи обліку витрат за центрами відповідальності	Розширення аналітичного обліку за центрами відповідальності дозволить більш детально контролювати витрати на різних етапах виробництва. Це дасть змогу відслідковувати ефективність використання ресурсів окремими підрозділами або групами працівників.	<ul style="list-style-type: none"> - Підвищення відповідальності за витрати на рівні підрозділів. - Можливість виявлення неефективних процесів або місць перевитрат.
4	Оптимізація управління біологічними активами	Для більш точної оцінки біологічних активів (насіння, посадковий матеріал, засоби захисту рослин) варто використовувати сучасні методи оцінки, які забезпечать точніше відображення їхньої вартості на різних етапах розвитку. Використання нормативних витрат на одиницю площі або ваги продукції допоможе уникнути суб'єктивності в оцінці вартості активів.	<ul style="list-style-type: none"> - Зменшення варіабельності оцінки біологічних активів. - Прозоріший процес обліку витрат на вирощування.
5	Впровадження моніторингу відхилень у реальному часі	З метою підвищення ефективності управління витратами рекомендується впровадити систему моніторингу ключових показників у реальному часі. Це дозволить оперативно виявляти перевитрати та інші відхилення від плану, що дасть змогу швидко реагувати і коригувати виробничий процес.	<ul style="list-style-type: none"> - Зниження ризику перевитрат за рахунок своєчасного втручання. - Оптимізація ресурсів на основі актуальної інформації.

1	2	3	4
6	Підвищення кваліфікації персоналу	Навчання працівників, які займаються обліком та управлінням витратами, є важливою умовою підвищення ефективності системи обліку. Працівники повинні бути добре обізнані із сучасними підходами до обліку, програмним забезпеченням та техніками управління витратами.	- Підвищення точності обліку. - Ефективніше використання новітніх інструментів та методів.
7	Розробка індивідуальних звітів для різних рівнів управління	Створення різних типів звітності для різних рівнів управління допоможе керівникам швидко отримувати потрібну інформацію для прийняття рішень. Аналітичні звіти повинні бути гнучкими та адаптованими до вимог кожного підрозділу чи управлінського рівня.	- Підвищення якості управлінських рішень. - Більш детальний контроль за витратами на кожному рівні виробництва.

Отже, впровадження наведених рекомендацій допоможе ТОВ «АГРОФІРМА «КИЇВСЬКА» покращити систему обліку витрат на виробництво картоплі. Автоматизація, вдосконалення методів розподілу витрат, впровадження обліку за центрами відповідальності та підвищення прозорості оцінки активів дозволять підприємству більш ефективно використовувати свої ресурси та підвищити рентабельність виробництва.

Висновки до розділу 3

Внутрішній контроль у ТОВ «Агрофірма «Київська» спрямований на забезпечення точності і повноти облікової інформації, що стосується витрат на виробництво картоплі. Застосовувані механізми внутрішнього контролю включають регулярні аудиторські перевірки, встановлення внутрішніх стандартів і процедур для контролю витрат, а також впровадження системи бюджетування. Важливим елементом є також моніторинг виконання бюджетів і аналіз відхилень, що дозволяє своєчасно виявляти проблеми та приймати коригувальні заходи.

Основні завдання внутрішнього контролю витрат у ТОВ «Агрофірма «Київська» включають запобігання неправильному використанню ресурсів,

виявлення та усунення витрат, які додають вартості, а також забезпечення дотримання встановлених стандартів і процедур. Для досягнення цих завдань застосовуються різні методи та прийоми, такі як аудит витрат, аналіз відхилень від бюджету, контроль за використанням матеріальних ресурсів і аналіз ефективності використання робочої сили.

Оцінка економічної ефективності системи управління витратами виробництва картоплі у ТОВ «Агрофірма «Київська» свідчить про позитивний вплив запроваджених заходів на фінансову діяльність підприємства. Рекомендації з удосконалення системи обліку спрямовані на спрощення і покращення процесу збору, обробки та аналізу даних про витрати. Запровадження сучасних методів контролю витрат, таких як бюджетування, аналіз відхилень та аудит витрат, сприяє своєчасному виявленню та коригуванню відхилень, що позитивно впливає на фінансову стабільність і конкурентоспроможність підприємства. Використання інформаційних технологій в управлінні витратами, таких як автоматизовані облікові системи, значно спрощує процес обробки даних, зменшує ризик помилок та дозволяє оперативно реагувати на зміни у виробничих процесах.

Запропоновані заходи щодо вдосконалення обліково-контрольного забезпечення управління витратами на виробництво картоплі в ТОВ «Агрофірма «Київська» дозволяють суттєво підвищити ефективність і точність обліку витрат. Рекомендації з удосконалення системи обліку спрямовані на спрощення і покращення процесу збору, обробки та аналізу даних про витрати, що забезпечить керівництво підприємства актуальною інформацією для прийняття стратегічних рішень. Запровадження сучасних методів контролю витрат сприяє своєчасному виявленню та коригуванню відхилень, що позитивно впливає на фінансову стабільність і конкурентоспроможність підприємства. Використання інформаційних технологій в управлінні витратами значно спрощує процес обробки даних, зменшує ризик помилок та дозволяє оперативно реагувати на зміни у виробничих процесах. Оцінка економічної ефективності запропонованих заходів свідчить про їхній позитивний вплив.

ВИСНОВКИ

Узагальнюючи вище викладене можна дійти висновків та внести пропозиції.

1. Проаналізовано поняття та класифікацію виробничих витрат у сільському господарстві, зокрема у виробництві картоплі. Визначено, що витрати виробництва мають двоїстий характер: споживання ресурсів та процес створення продукції. Систематизація витрат за різними ознаками, такими як економічні елементи та калькуляційні статті, є необхідною для ефективного обліку, контролю та аналізу.

2. Охарактеризовано основні принципи та методи обліку витрат на виробництво сільськогосподарської продукції. Визначено, що ефективне управління витратами сприяє зниженню собівартості продукції, підвищенню рівня рентабельності та конкурентоспроможності підприємства.

3. Досліджено системи та методи контролю виробничих витрат, з урахуванням специфіки аграрного сектору. Запровадження сучасних методів контролю витрат, таких як бюджетування, аналіз відхилень та аудит витрат, дозволяє своєчасно виявляти та коригувати відхилення, що позитивно впливає на фінансову стабільність підприємства.

4. Визначено особливості обліку та контролю витрат на виробництво у сільському господарстві, з акцентом на вирощування картоплі. Витрати на виробництво картоплі є специфічним об'єктом обліку та контролю через особливості сільськогосподарського виробництва. Інтеграція сучасних підходів до класифікації витрат та їх впливу на собівартість створює передумови для вдосконалення системи обліку та управління.

5. Проведено аналіз поточної системи обліку витрат на виробництво картоплі в ТОВ «АГРОФІРМА «КИЇВСЬКА». Виявлено сильні сторони, такі як прозорість обліку та регулярний контроль витрат, а також слабкі сторони, як-от недостатня автоматизація процесів обліку.

6. Оцінено ефективність застосованих методів контролю витрат на виробництві картоплі та виявлено основні проблеми в існуючій системі.

Запроваджені заходи сприяють підвищенню точності обліку витрат, але потребують подальшого вдосконалення для досягнення більшої ефективності.

7. Розроблено рекомендації щодо вдосконалення обліково-контрольного забезпечення управління витратами на виробництво картоплі, включаючи застосування сучасних інформаційних технологій. Запровадження автоматизованих облікових систем, використання інформаційних технологій та адаптація сучасних інструментів контролю витрат сприятимуть підвищенню фінансової стабільності та конкурентоспроможності підприємства.

Пропозиції

1. Впровадити автоматизовану систему обліку витрат, яка дозволить значно спростити процес збору та обробки даних, зменшити ризик помилок та забезпечити актуальну інформацію для прийняття стратегічних рішень.

2. Застосовувати сучасні методи контролю витрат, такі як бюджетування, аналіз відхилень та аудит витрат, для своєчасного виявлення та коригування відхилень у витратах на виробництво.

3. Використовувати інформаційні технології для оптимізації процесу обліку та контролю витрат, що сприятиме підвищенню ефективності управління ресурсами підприємства.

4. Розробити та впровадити заходи щодо зниження витрат на виробництво картоплі, включаючи оптимізацію використання ресурсів та впровадження нових технологій у виробничі процеси.

5. Регулярно проводити аналіз та аудит витрат для виявлення проблемних зон і розробки відповідних коригувальних заходів, що дозволить підтримувати фінансову стабільність підприємства.

Таким чином, результати дослідження підтверджують, що інтеграція сучасних методів обліку та контролю витрат є необхідним кроком для підвищення ефективності управління на підприємстві. Це не лише забезпечить фінансову стабільність та рентабельність виробництва, а й створить надійне підґрунтя для сталого розвитку в умовах динамічного ринку. Оптимізація облікових і контрольних процесів є важливим елементом для досягнення стратегічних цілей підприємства й утримання лідерських позицій у галузі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барановська Т.В. Актуальність наукових досліджень з питань облікової політики. Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2003. С. 3–5.
2. Божко М. В. Трансформація категорії витрат в економічних дослідженнях. Вісник ХНАУ. Серія: Економічні науки. 2016. № 2. с. 63-68.
3. Бойчук, А. А. Витрати виробництва: облік та аналіз на пивоварних підприємствах: монографія. Тернопіль : Крок, 2014. 240 с.
4. Бондар І.Ю., Пахомов В.І. Управління витратами виробництва та собівартість продукції. Навчальний посібник. КДТЕУ. 2000. С. 64.
5. Бондар М.І. Бухгалтерський облік як інформаційна підсистема системи управління. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2012. № 2. С. 58–62.
6. Бублик М.О. Проблеми управління виробничими запасами на підприємствах та шляхи їх вирішення. Управління розвитком. 2014. № 2. С. 90
7. Бутинець Т.А. та ін. Бухгалтерський облік для менеджерів та економістів.
8. Бутинець Ф.Ф. Витрати виробництва та їх класифікація для потреб управління. Міжнародний збірник наукових праць «Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу», 2012. №1 (22) с.11-18
9. Бутинець Ф.Ф., Жиглей І.В., Пархоменко В.М. Облік і аналіз зовнішньо економічної діяльності: довідник. Житомир, 2011. 672 с.
10. Вдовенко Н. М., Маргасова В. Г. Методичний базис прийняття рішень на основі моделі «AGMEMOD» в обліку витрат і контролю собівартості сільськогосподарської продукції для інвестиційного забезпечення розвитку аграрного сектору економіки. Цифрова економіка та економічна безпека. 2022. № 4. С. 85–90. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/sn/article/view/3380/3395> (дата звернення 09.08.2024)
11. Верба В. А. Розвиток компанії на принципах процесного управління. Стратегія розвитку України. 2008. № 1 (2). С. 51-56.

12. Види та методи контролю витрат. Управління витратами. URL: <https://stbouv.wordpress.com/2014/11/20/види-та-методи-контролю-витрат/> (дата звернення: 13.09.2024).
13. Виноградова М. О., Жидеєва Л. І. Аудит: навчальний посібник. Київ, 2014. 654 с.
14. Гапак Н.М., Капштан С.А. Особливості визначення фінансової стійкості підприємства Серія Економіка. Випуск 1 УДК 658.1.2014 с. 191-196
15. Голов С.Ф., Єфіменко В.І Фінансовий та управлінський облік. Київ: ТОВ "Автосервіс, 1996. 544 с.
16. Гордієнко Н. І., Харламова О. В., Карпенко М. Ю. Аудит, методика і організація: навчальний посібник. Харків, 2013. 294 с.
17. Господарський кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV : станом на 3 верес. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 08.09.2024).
18. Грицай О. І. Економічна сутність витрат на виробництво та методи їх обліку. Львів: Видавництво ЛНУ ім. І. Франка, 2016. 224 с.
19. Гуменна-Дерій М. В., Шара Є. Ю., Слесар Т. М. Облік, контроль і аналіз витрат та забезпечення матеріально-технічними ресурсами діяльності підприємств у майбутні періоди. Вісник Економіки. Тернопіль ЗУНУ. 2022. Вип. 1(130). С. 110-129 URL: <https://doi.org/10.35774/visnyk2022.01> (дата звернення 29.08.2024)
20. Гуцаленко Л.В. Контроль в системі управління. Облік і фінанси. 2019. №1(83). С. 5-10. URL:<http://www.afj.org.ua/ua/article/628/> (дата звернення 09.07.2024)
21. Гуцаленко Л.В. Система інформаційного забезпечення якості виробництва органічної продукції. Bioeconomics and agrarian business. 2019. Vol. 10. №1. Р. 40-49. URL:<http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Economica/issue/view/513> (дата звернення 09.07.2024)

22. Гуцаленко Л.В., Колеснікова О.М. Нефінансова та управлінська звітність – інформаційний інструмент управління ризиками. Економіка і управління бізнесом. 2022. Т. 13. № 4. С. 14-23 <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Bioeconomy/article/view/1681121> (дата звернення 09.07.2024)
23. Гуцаленко Л.В., Марчук У.О. Вплив бухгалтерських ризиків на якість інформації. Теоретичні та прикладні питання економіки: зб. наук. праць. 2020. Вип. 1/2 (40/41). С. 184-194. URL:http://tpe.econom.univ.kiev.ua/data/2020_40_41/zb40_41_14.pdf (дата звернення 09.07.2024)
24. Гуцаленко Л.В., Марчук У.О. Інтегрована звітність – концепції та парадигми обліку в досягненні цілей сталого розвитку. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». 2021. №7. URL:<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9069> (дата звернення 09.07.2024)
25. Гуцаленко Л.В., Марчук У.О. Фінансова звітність за МСФЗ: вимоги та реалії впровадження. Економіка АПК. 2019. № 6. С. 36-44. URL:<http://eapk.org.ua/contents/2019/06/6> (дата звернення 09.07.2024)
26. Гуцаленко Л.В., Марчук У.О., Мулик Т.О. Екологічні наслідки війни та їх відображення в обліковій системі. Вісник економіки. 2023. Вип. 3 (109). URL:<http://visnykj.wunu.edu.ua/index.php/visnykj/article/view/1488> (дата звернення 09.07.2024)
27. Гуцаленко Л.В., Миськів Л.П. Інституціональні імперативи органічного виробництва в забезпеченні концепції біоекономічної орієнтації. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». 2021. №10. URL:<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9423> (дата звернення 09.07.2024)
28. Гуцаленко Л.В., Палагута Н.С. Облікові функції у формуванні якості органічної продукції. Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics». 2020. № 21. С.77-83.

URL:<https://modecon.mnau.edu.ua/issue/21-2020/hutsalenko.pdf> (дата звернення 09.07.2024)

29. Гуцаленко Л.В., Попова О.О. Міжнародні підходи до формування управлінської звітності. *Агросвіт*. №11, 2024 (дата звернення 19.11.2024) URL:<https://www.nayka.com.ua/index.php/agrosvit/article/view/3846> (дата звернення 09.07.2024)

30. Гуцаленко Л.В., Попова О.О. Управлінська звітність в контексті удосконалення інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень. *Bioeconomy and Agrarian Business*. 2022. Т. 13. № 2. URL:<http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Bioeconomy/editor/proofGalley/16344/14550> (дата звернення 09.07.2024)

31. Данилюк М.О., Лещій В.Р. Теорія і практика процесно-орієнтованого управління витратами: наукове видання. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2002. 248 с.

32. Дерій В. А., Гуменна-Дерій М. В., Шара Є. Ю., Слесар Т. М. Готова продукція в системі управління матеріальними ресурсами і витратами підприємства: обліково-аналітична категорія, класифікація, оцінка та облік. Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Економічні науки". 2023. №2 .С.141-153 URL:<https://doi.org/10.25313/2520-2294-2023-2-8583> (дата звернення 29.08.2024)

33. Добровський В. Управлінський облік. Київ : Київ. нац. екон. ун-т, 2005. 278 с.

34. Довгунь О. Інформаційні потоки в кредитних відносинах підприємства і банківської установи // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2011. №26. С.366-374.

35. Долюк А. В., Кургінян А. З. Методологія та практика обліку витрат на підприємстві. Харків: Видавництво «Фактор», 2018. 312 с.

36. Дорош Н.І. Аудит: методологія і організація: навчальний підручник. Київ, 2012. 370 с.

37. Івашкевич В.Б. Бухгалтерський та управлінський облік: 2ге вид., перероб. та доп. 2011 р. 576 с.
38. Ілляшенко С. М., Шипуліна Ю. С. Фінансовий стан підприємства: підручник. Суми: Університетська книга, 2011. 281.
39. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Інстр. М-ва фінансів України від 30.11.1999 № 291 : станом на 23 лют. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення: 08.10.2024).
40. Інформаційні системи в менеджменті: Навчальний посібник. Львів: Національний університет «Львівська політехніка», Інтелект-Захід, 2004. 520 с.
41. Каменська Т.О. Визначення суттєвості в аудиті. Вісник податкової служби України. 2003. № 33.
42. Карачарова К. А. Класифікація інформаційних потоків автотранспортних підприємств. Вісник економіки транспорту і промисловості .2011. № 33. С.88-93.
43. Карпенко, О. В. Управлінський облік: навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 296 с.
44. Конституція (Основний Закон) України : від 20.04.1978 № 888-IX : станом на 28 черв. 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/888-09#Text> (дата звернення: 08.10.2024).
45. Концептуальна основа фінансової звітності : Стандарт Ради з Міжнар. стандартів бух. обліку від 01.09.2010. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_009#Text (дата звернення: 08.10.2024).
46. Крикавський Є. В. Логістика. Основи теорії: Підручник. Львів: НУ «Львівська політехніка», Інтелект-Захід, 2004. 416 с.
47. Кропивко М.Ф. Інформатизація в управління агропромисловим виробництвом. Київ: ІАЕ УААН, 1997. 252 с.
48. Кулинич М. Б., Фреюк В. В. Взаємозв'язок методів калькулювання і методів обліку витрат у вітчизняній і міжнародній обліковій практиці. Дніпропетровськ, Агросвіт. 2014.

49. Кунченко-Харченко В. І. Значення інформаційних потоків та їх використання в системах бази даних та документології для прийняття рішень
50. Литвин Ю.Я. , Олійник В.М. Організація бухгалтерського обліку, контролю та аналізу в сільському господарстві. Тернопіль, 1998. 376 с.
51. Литвин, Ю. Я. Прогресивні методи обліку витрат на виробництво (вітчизняні і зарубіжні): монографія. Тернопіль : Збруч, 1995. 218 с.
52. Литвиненко В., Гуренко Т., Дерев'янка С., Бурдим Ю. Інвентаризація активів і зобов'язань: інструмент відновлення обліку сільськогосподарських підприємств в умовах воєнного стану. Економіка і управління бізнесом. 2024. Том 15. № 1. URL:<https://journals.nubip.edu.ua/index.php/bioeconomy/article/view/49136> (дата звернення 09.07.2024)
53. Литвиненко В.С., Каминська К.В. Удосконалення методики оцінки запасів в обліку. Економічний аналіз. 2017. Том 27. №3. С. 236–241.
54. Литвиненко В.С., Кривошей О.В. Класифікація витрат маркетингової діяльності в обліку сільськогосподарських підприємств. Економіка і управління бізнесом. 2023. №14(3). С. 66-83. DOI: URL:[http://dx.doi.org/10.31548/economics14\(3\).2023.057](http://dx.doi.org/10.31548/economics14(3).2023.057) (дата звернення 09.07.2024)
55. Ліпич Л., Ющинуна Л. Інформаційні потоки в моделі управління витратами бізнес-процесів. Актуальні проблеми економіки. 2012. № 10. С. 249–257.
56. Лобода Н. О., Чабанюк О. М. Бухгалтерський облік Київ : Алерта, 2022. 224 с.
57. Ловінська Л.Г., Якобчук В. І. Оцінка в бухгалтерському обліку: монографія. Київ, 2013. 256 с.
58. Маргасова В. Г., Вдовенко Н. М. Еволюція наукових поглядів на облік витрат і контроль собівартості продукції рослинництва. Актуальні питання у сучасній науці. 2023. № 1 (7). С. 69–79. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-1\(7\)-69-79](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-1(7)-69-79) URL:<http://dees.iei.od.ua/index.php/journal/article/view/115> (дата звернення 09.08.2024)

59. Маргасова В., Вдовенко Н., Марченко І. Базові методичні підходи до обліку і контролю витрат при формуванні біологічних активів рослинництва й тваринництва на агропродовольчому ринку. Економічний аналіз. 2022. Т. 32. № 4. С. 207–216. URL: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/view/2723> (дата звернення 09.08.2024)

60. Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств (МСФЗ для МСП) : Стандарт Ради з Міжнар. стандартів бух. обліку від 01.01.2013. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_063#Text (дата звернення: 09.11.2024).

61. Мултанівська Т.В., Горяєва М.С. Застосування аналітичних процедур при аудиті безперервності діяльності. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2017. Вип. 2(07). С. 285–291.

62. Олійник О. В. Витрати в системі бухгалтерського обліку: теорія, методика, практика (на прикладі підприємств промисловості нерудних матеріалів): дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.06.04. Тернопіль, 2002.

63. Павелко О. В. Основи бухгалтерського обліку: витрати, доходи, фінансові результати. Одеса: Видавництво «Астропринт», 2020. 265 с.

64. Півнюк О. П. Фінансовий облік і контроль витрат на підприємстві. Дніпро: Вид-во ДНУ, 2019. 290 с.

65. Плєскач В. Л., Рогушина Ю. В., Кустова Н. П. Інформаційні технології та системи. Київ: Книга, 2004. 520 с.

66. Податковий кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI : станом на 1 жовт. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 08.11.2024).

67. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV : станом на 3 верес. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 08.10.2024).

68. Про затвердження Змін до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» : Наказ М-ва фінансів України від 07.10.2022

№ 320 : станом на 1 січ. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1315-22#Text> (дата звернення: 08.10.2024).

69. Про затвердження Методичних рекомендацій з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств : Наказ Міністерства аграрної політики України від 18.05.2021 № 132 : станом на 31 жовтн. 2005 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0132555-01#Text> (дата звернення: 24.08.2024).

70. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ М-ва фінансів України від 07.02.2013 № 73 : станом на 3 січ. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 07.10.2024).

71. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ М-ва фінансів України від 31.12.1999 № 318 : станом на 3 листоп. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення: 08.05.2024).

72. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 30 "Біологічні активи" : Наказ М-ва фінансів України від 18.11.2005 № 790 : станом на 27 трав. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05#Text> (дата звернення: 08.10.2024).

73. Про затвердження типових форм первинного обліку та Інструкції про порядок їх виготовлення, зберігання і застосування : Наказ Держ. ком. статистики України від 27.07.1998 № 263 : станом на 24 січ. 2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0508-98#Text> (дата звернення: 08.10.2024).

74. Про затвердження Типового положення з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств : Постанова Каб. Міністрів України від 23.04.1996 № 452 : станом

на 16 трав. 2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/452-96-п#Text> (дата звернення: 03.08.2024).

75. Прохар Н. В., Ночовна Ю. О. Облік доходів, витрат і фінансових результатів: проблеми теорії та практики. Київ: Видавництво «Економічна думка», 2017. 256 с.

76. Пушкар, М. С. Управлінський облік: навчальний посібник. Тернопіль : Поліграфіст ЛТД, 1995. 164 с.

77. Пшик Б. І. Удосконалення системи інформаційно-аналітичного забезпечення фінансово-кредитних відносин. Вісник УБС НБУ. 2008. № 2. С. 78-86.

78. Савчук В., Дерій В. Релевантна аналітика – визначальний чинник ефективного управління діяльністю підприємства. Вісник економіки. Західноукраїнський національний університет. 2023. № 4. С. 104 – 117.

79. Савчук В.К. Методологічні засади обліку витрат на виробництво продукції рослинництва. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука», «Економічні науки». 2023. №2 (70). С.154-162.

80. Салига С. Я., Фатюха В. В. Інформаційне забезпечення управлінських рішень на підприємствах : Монографія . Запоріжжя: ГУ ЗІДМУ, 2007. 152 с.

81. Свиноус І.В., Слесар Т. М., Шара Є. Ю. Методичні підходи до організації обліку трансакційних витрат в сільськогосподарських підприємствах. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. Випуск 1-2 2022 С.41-49 URL: <https://doi.org/10.35774/ibo2022.01-02> (дата звернення 29.08.2024)

82. Свірко С. В., Кондратюк І. О., Дорошенко О. О., Старченко Н. М.. Бухгалтерський облік і контроль у контексті Бюджетного кодексу України: навч. посіб. Київ : ДННУ “Акад. фін. управління”, 2012. 944 с.

83. Слесар Т., Данілочкіна Л.О. Фактори впливу на собівартість продукції. MInternational scientific and practical conference “Innovations and prospects of world science” (June 22-24, 2022) Perfect Publishing, Vancouver, Canada. 2022. 635 p. URL: <https://sci-conf.com.ua/xi-mezhdunarodnaya-nauchno->

prakticheskaya-konferentsiya-innovations-and-prospects-of-world-science-22-24-iyunya-2022-goda-vankuver-kanada-arhiv/ (дата звернення 29.08.2024)

84. Сук Л.К., Сук П.Л. Облік виробництва продукції рослинництва. Київ: 2022. №6 (33). С. 83-95.
85. Сухомлин Т.В. Проблеми обліку та управління витратами виробництва, 2017
86. Твердохліб М .Г. Інформаційне забезпечення менеджменту. Київ: КНЕУ, 2002. 224 с.
87. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський (фінансовий) облік, оподаткування і звітність: Підручник. – 7-ме вид. допов. і перероб. Київ: Алерта, 2016. 928 с.
88. Чичуліна К., Міщук Є., Арзуманян А. Сучасні методи обліку витрат. Економіка і суспільство. 2017. № 13. С. 1435–1442. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/13_ukr/239.pdf (дата звернення: 02.08.2024).
89. Яковлев Ю.П. Контролінг на базі інформаційних технологій. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 318 с.
90. Ярошенко В.П. Про склад і класифікацію виробничих витрат. Бухгалтерія в сільському господарстві. с. 20-24.

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство	Товариство з обмеженою відповідальністю "Агрофірма"Київська"	Дата (рік, місяць, число)	2021, грудень	КОДИ	
Територія	КИЇВСЬКА	за КОДІУУ		3222784601	
Організаційно-правова форма господарювання	Товариство з обмеженою відповідальністю	за КОПФГ		240	
Вид економічної діяльності	Розведення великої рогатої худоби молочних порід	за КВЕД		01.41	
Середня кількість працівників	138				
Адреса, телефон	вулиця Жовтнева, буд. 1, с. МАКОВИЩЕ, МАКАРІВСЬКИЙ РАЙОН, КИЇВСЬКА обл., 08034	0950359833			
Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)					
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):					
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку					
за міжнародними стандартами фінансової звітності					
V					

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2020 р.

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

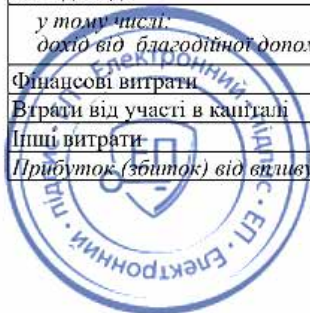
А К Т И В	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	2 375	2 353
первісна вартість	1001	2 392	2 392
накопичена амортизація	1002	17	39
Незавершені капітальні інвестиції	1005	742	10 426
Основні засоби	1010	105 723	93 276
первісна вартість	1011	218 611	227 634
знос	1012	112 888	134 358
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
Знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	15 904	17 677
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	24 129	28 295
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	8 225	10 618
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	124 744	123 732
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	101 073	125 657
Виробничі запаси	1101	22 486	36 586
Незавершене виробництво	1102	24 894	33 015
Готова продукція	1103	53 662	56 035
Товари	1104	31	20
Поточні біологічні активи	1110	24 190	17 028
Депозити перестраховування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	12 925	11 399
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	-	-
з бюджетом	1135	253	262
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	5 912	19 399
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	67	2 554
Готівка	1166	18	31
Рахунки в банках	1167	49	2 523
Витрати майбутніх періодів	1170	366	1 043
Частина перестраховика у страхових резервах у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1180	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-
резервах незароблених премій	1183	-	-

Підприємство	Товариство з обмеженою відповідальністю "Агрофірма" Київська" (найменування)	Дата (рік, місяць, число) за ЄДРПОУ	КОДИ		
			2021	01	01
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за Рік 2020 р.			30641052		
Форма №2 Код за ДКУД			1801003		

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	281 930	243 647
<i>Чисті зароблені страхові премії</i>	<i>2010</i>	-	-
<i>премії підписані, валова сума</i>	<i>2011</i>	-	-
<i>премії, передані у перестраховання</i>	<i>2012</i>	-	-
<i>зміна резерву незароблених премій, валова сума</i>	<i>2013</i>	-	-
<i>зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій</i>	<i>2014</i>	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(196 987)	(179 815)
<i>Чисті понесені збитки за страховими виплатами</i>	<i>2070</i>	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	84 943	63 832
збиток	2095	(-)	(-)
<i>Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань</i>	<i>2105</i>	-	-
<i>Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів</i>	<i>2110</i>	-	-
<i>зміна інших страхових резервів, валова сума</i>	<i>2111</i>	-	-
<i>зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах</i>	<i>2112</i>	-	-
Інші операційні доходи	2120	1 834	3 397
<i>у тому числі:</i>	<i>2121</i>	-	-
<i>дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>			
<i>дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	<i>2122</i>	-	-
<i>дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування</i>	<i>2123</i>	350	-
Адміністративні витрати	2130	(11 777)	(9 819)
Витрати на збут	2150	(4 949)	(5 011)
Інші операційні витрати	2180	(2 063)	(3 502)
<i>у тому числі:</i>	<i>2181</i>	-	-
<i>витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>			
<i>витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	<i>2182</i>	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	67 988	48 897
збиток	2195	(-)	(-)
Доход від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	759	532
Інші доходи	2240	34	-
<i>у тому числі:</i>	<i>2241</i>	-	-
<i>дохід від благодійної допомоги</i>			
Фінансові витрати	2250	(1 652)	(3 474)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(97)	(137)
<i>Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті</i>	<i>2275</i>	-	-

Продовження додатка 2

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	67 032	45 818
збиток	2295	(-)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-	-
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	67 032	45 818
збиток	2355	(-)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	67 032	45 818

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	99 580	97 164
Витрати на оплату праці	2505	40 227	37 626
Відрахування на соціальні заходи	2510	8 850	8 086
Амортизація	2515	30 565	26 964
Інші операційні витрати	2520	48 818	50 192
Разом	2550	228 040	220 032

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник

Головний бухгалтер

Ярослав
Миколайович
ЕП Даниленко
Олена
Анатоліївна

Білоус Ярослав Миколайович

Даниленко Олена Анатоліївна

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство	Товариство з обмеженою відповідальністю "Агрофірма"Київська"	Дата (рік, місяць, число)	2022, грудень, 31
Територія	КИЇВСЬКА	за КАТОТТ	UA32080190250066797
Організаційно-правова форма господарювання	Товариство з обмеженою відповідальністю	за КОПФГ	240
Вид економічної діяльності	Розведення великої рогатої худоби молочних порід	за КВЕД	01.41
Середня кількість працівників	2 187		
Адреса, телефон	вулиця Жовтнева, буд. 1, с. МАКОВИЦЕ, БУЧАНСЬКИЙ РАЙОН, КИЇВСЬКА обл., 08034, Україна		0505384817

Одиниця виміру: тис. грн. без десятичного знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
за міжнародними стандартами фінансової звітності

v

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2021 р.

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	2 353	2 461
первісна вартість	1001	2 392	2 557
накопичена амортизація	1002	39	96
Незавершені капітальні інвестиції	1005	10 426	1 929
Основні засоби	1010	93 276	123 435
первісна вартість	1011	227 634	283 645
знос	1012	134 358	160 210
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	17 677	18 092
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	28 295	29 357
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	10 618	11 265
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	123 732	145 917
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	125 657	186 163
виробничі запаси	1101	36 586	56 066
незавершене виробництво	1102	33 015	40 228
готова продукція	1103	56 035	89 862
товари	1104	20	7
Поточні біологічні активи	1110	17 028	21 590
Депозити перестраховування	1115	-	-
Векеслі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	11 399	11 854
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	-	-
з бюджетом	1135	262	346
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	19 399	19 968
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	2 554	1 627
готівка	1166	31	7
рахунки в банках	1167	2 523	1 620
Витрати майбутніх періодів	1170	1 043	1 552
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-

резервах незароблених премій	1183	-	-
інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	4
Усього за розділом II	1195	177 342	243 104
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	24	24
Баланс	1300	301 098	389 045

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (паіовий) капітал	1400	98 085	98 085
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	3 292	3 292
емісійний дохід	1411	-	-
накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	180 322	250 577
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	281 699	351 954
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	6 124	2 820
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:	1531	-	-
резерв довгострокових зобов'язань			
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	6 124	2 820
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	355	-
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	8 278	4 797
розрахунками з бюджетом	1620	2 553	768
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	408	494
розрахунками з оплати праці	1630	1 681	1 856
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	-	23 641
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	-	2 715
Усього за розділом III	1695	13 275	34 271
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	301 098	389 045

Керівник

Головний бухгалтер

Ярослав
Миколайович
ЕП Даниленко
Олена
Анатоліївна

Білоус Ярослав Миколайович

Даниленко Олена Анатоліївна

1 Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад.

2 Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Підприємство	Товариство з обмеженою відповідальністю "Агрофірма"Київська" за ЄДРПОУ (найменування)	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ	
		2022 01 01	2022	01 01
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за Рік 2021 р.		30641052		
		ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО		
		Форма № 2 Код за ДКУД	1801003	

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	330 067	281 930
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
<i>премії підписані, валова сума</i>	2011	-	-
<i>премії, передані у перестраховання</i>	2012	-	-
<i>зміна резерву незароблених премій, валова сума</i>	2013	-	-
<i>зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій</i>	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(192 024)	(196 987)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	138 043	84 943
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
<i>зміна інших страхових резервів, валова сума</i>	2111	-	-
<i>зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах</i>	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	629	1 834
у тому числі:	2121	-	-
<i>дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>			
<i>дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	2122	-	-
<i>дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування</i>	2123	67	350
Адміністративні витрати	2130	(15 015)	(11 777)
Витрати на збут	2150	(5 747)	(4 949)
Інші операційні витрати	2180	(24 679)	(2 063)
у тому числі:	2181	-	-
<i>витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>			
<i>витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	93 231	67 988
збиток	2195	(-)	(-)
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	458	759
Інші доходи	2240	350	34
у тому числі:	2241	-	-
<i>дохід від благодійної допомоги</i>			
Фінансові витрати	2250	(1 181)	(1 652)
Витрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(257)	(97)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-

Продовження додатка 2

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	92 601	67 032
збиток	2295	(-)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-	-
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	92 601	67 032
збиток	2355	(-)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	92 601	67 032

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	126 406	99 580
Витрати на оплату праці	2505	46 510	40 227
Відрахування на соціальні заходи	2510	10 010	8 850
Амортизація	2515	35 412	30 565
Інші операційні витрати	2520	86 486	48 818
Разом	2550	304 824	228 040

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Ярослав
Миколайович
ЕП Даниленко
Олена
Анатоліївна

Білоус Ярослав Миколайович

Даниленко Олена Анатоліївна

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство	Товариство з обмеженою відповідальністю "Агрофірма" Київська	Дата (рік, місяць, день)	31 грудня 2023	КОДИ	
Територія	КИЇВСЬКА	за КМД	11	ІДЕНТИФІКАЦІЙНИЙ КОДИ	UA32080190000081428
Організаційно-правова форма господарювання	Товариство з обмеженою відповідальністю	за КОПФГ			240
Вид економічної діяльності	Розведення великої рогатої худоби молочних порід	за КВЕД			01.41
Середня кількість працівників	2 146				
Адреса, телефон	вулиця Жовтєва, буд. 1, с. МАКОВИЩЕ, Булацький, КИЇВСЬКА обл., 08034, Україна		0950359833		
Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)					
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):					
за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку					☐
за міжнародними стандартами фінансової звітності					☐

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2023 р.

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	2 397	2 333
первісна вартість	1001	2 557	2 557
накопичена амортизація	1002	160	224
Незавершені капітальні інвестиції	1005	2 004	2 001
Основні засоби	1010	123 308	99 375
первісна вартість	1011	312 954	314 769
знос	1012	189 646	215 394
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	13 978	13 900
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	21 574	21 929
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	7 596	8 029
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиторські витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	141 687	117 609
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	175 966	187 395
виробничі запаси	1101	40 704	45 968
незавершене виробництво	1102	46 828	40 999
готова продукція	1103	88 427	100 421
товари	1104	7	7
Поточні біологічні активи	1110	25 749	18 366
Депозити перестраховувачів	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	4 334	5 654
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	-	-
з бюджетом	1135	89	66
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	9 492	9 636
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	20 193	20 643
готівка	1166	21	23
рахунки в банках	1167	20 172	20 620
Витрати майбутніх періодів	1170	1 204	1 079
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-
резервах незароблених премій	1183	-	-

інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	244	39
Усього за розділом II	1195	237 271	242 878
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	24	24
Баланс	1300	378 982	360 511

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	98 085	98 085
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у довінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	3 292	3 292
емісійний дохід	1411	-	-
накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	258 696	240 280
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	360 073	341 657
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	148	-
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:	1531	-	-
резерв довгострокових зобов'язань			
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Привізовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	148	-
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Векселі видані	1605	2 334	1 529
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	7 540	8 151
розрахунками з бюджетом	1620	2 394	3 280
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	375	445
розрахунками з оплати праці	1630	1 488	1 821
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	4 630	3 628
Усього за розділом III	1695	18 761	18 854
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	378 982	360 511

Керівник

Головний бухгалтер

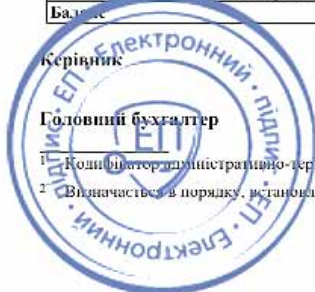
Ярослав
Миколайович
Даниленко
Олена
Анатоліївна

Білоус Ярослав Миколайович

Даниленко Олена Анатоліївна

1 Кошифікатор для територіально-територіальних одиниць та територій територіальних громад.

2 Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Підприємство Товариство з обмеженою відповідальністю "Агрофірма" Київська за ЄДРПОУ
(найменування)

Дата (рік, місяць, число)

КОДИ		
2024	01	01
30641052		

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за Рік 2023 р.

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Форма № 2 Код за ДКУД 1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
I	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	276 301	201 205
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
<i>премії підписані, валова сума</i>	2011	-	-
<i>премії, передані у перестраховання</i>	2012	-	-
<i>зміна резерву незароблених премій, валова сума</i>	2013	-	-
<i>зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій</i>	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(255 094)	(146 204)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	21 207	55 001
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
<i>зміна інших страхових резервів, валова сума</i>	2111	-	-
<i>зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах</i>	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	3 476	2 643
у тому числі:	2121	-	-
<i>дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>			
<i>дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	2122	-	-
<i>дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування</i>	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(14 099)	(12 558)
Витрати на збут	2150	(8 465)	(14 607)
Інші операційні витрати	2180	(5 099)	(20 091)
у тому числі:	2181	-	-
<i>витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>			
<i>витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	-	10 388
збиток	2195	(2 980)	(-)
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	544	665
Інші доходи	2240	263	235
у тому числі:	2241	-	-
<i>дохід від благодійної допомоги</i>			
Фінансові витрати	2250	(6)	(566)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(1 237)	(2 603)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-

Продовження додатка 2

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	-	8 119
збиток	2295	(3 416)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-	-
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	-	8 119
збиток	2355	(3 416)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	(3 416)	8 119

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	390 437	350 352
Витрати на оплату праці	2505	52 572	36 714
Відрахування на соціальні заходи	2510	8 883	8 089
Амортизація	2515	34 219	35 854
Інші операційні витрати	2520	56 684	36 184
Разом	2550	542 795	467 193

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

ЕП Білоус
 Ярослав
 Миколайович
 Даниленко
 Олена
 Анатоліївна

Білоус Ярослав Миколайович

Даниленко Олена Анатоліївна

Додаток Б.1

ТОВ "Агрофірма "Київська"

Оборотно-сальдова відомість по рахунку 701 за 2021 р.

Виведені дані:

БО (дані бухгалтерського обліку)

Рахунок	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
Статті доходів						
Номенклатурні групи						
701			382 100 729,53	382 100 729,53		
<...>			329 362 891,99			
<...>			329 362 891,99			
Дохід операційної діяльності (від реалізації товарів, робіт, послуг)			52 737 837,54	382 100 729,53		
Картопля 2020			1 510 210,93	9 061 266,25		
Картопля 2021			1 865 323,14	11 191 938,77		

Додаток Б.2

ТОВ "Агрофірма "Київська"

Оборотно-сальдова відомість по рахунку 901 за 2021 р.

Виведені дані:

БО (дані бухгалтерського обліку)

Рахунок	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
Номенклатурні групи						
901			198 274 403,53	198 274 403,53		
<...>				198 274 403,53		
Картопля 2020			7 981 942,20			
Картопля 2021			7 420 598,14			

Додаток Б.3

ТОВ "Агрофірма "Київська"

Оборотно-сальдова відомість по рахунку 27 за 2021 р.

Відбір: Номенклатура У списку Картопля 2020; Картопля 2021 I
Склади Дорівнює КАРТОПЛЕСХОВИЩЕ

Рахунок	Показники	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
		Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
Склади							
Номенклатура							
27	БО	36 126,01		15 451 099,76	14 993 136,95	494 088,82	
	Кіл.	9 747,700		4 932 189,000	4 777 213,700	164 723,000	
КАРТОПЛЕСХОВИЩЕ	БО	36 126,01		15 451 099,76	14 993 136,95	494 088,82	
	Кіл.	9 747,700		4 932 189,000	4 777 213,700	164 723,000	
Картопля 2020	БО	36 126,01		8 288 332,30	8 324 458,31		
	Кіл.	9 747,700		2 439 416,000	2 449 163,700		
Картопля 2021	БО			7 162 767,46	6 668 678,64	494 088,82	
	Кіл.			2 492 773,000	2 328 050,000	164 723,000	
Разом	БО	36 126,01		15 451 099,76	14 993 136,95	494 088,82	
	Кіл.	9 747,700		4 932 189,000	4 777 213,700	164 723,000	

ТОВ "Агрофірма "Київська"

Оборотно-сальдова відомість по рахунку 233 за 2021 р.

Виведені дані:

БО (дані бухгалтерського обліку)

Відбір:

Номенклатурні групи У списку Картопля 2021; Картопля 2020

Рахунок	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
Податкове призначення						
Підрозділи						
Номенклатурні групи						
Статті витрат						
233	1,74		104 223 384,42	104 223 386,16		
Обл. НДС	1,74		104 223 384,42	104 223 386,16		
115 Картоплесховище	1,74		104 223 384,42	104 223 386,16		
Картопля 2020	1,74		27 295 341,51	27 295 343,25		
<...>				26 766 600,49		
1.1. Амортизация ОЗ (ВВ)			65 428,64			
1.11. Інші послуги сторонніх організацій (ВВ)			25 353,08			
1.16. Оплата труда (ВВ)			687 601,23	424 952,90		
1.2. Амортизация НМА (ВВ)			18 090,01			
1.21. ПММ (ВВ)			12 433,44			
1.5. Витратні матеріали та МШП (ВВ)			63 134,35			
1.9. Електропостачання (ВВ)			43 656,67			
2.1. Оплата праці (ЗВ)			38 331,38			
2.11. Газопостачання (ЗВ)			626,91			
2.3. Відрядження (ЗВ)			14,00			
2.4. Електропостачання (ЗВ)			713,90			
2.6 Інші послуги сторонніх організацій (ЗВ)			14 873,02			
2.8 Оренда інша (ЗВ)			429,94			
2.9. ПММ (ЗВ)			2 143,02			
Амортизация МНМА (ЗВ)			21,60			
Амортизация ОЗ (ЗВ)			10 738,28			
Матеріали для ремонту ОЗ (ЗВ)			2 751,28			
Матеріали, МШП (ЗВ)			490,83			
Сировина власна (ВВ)			25 578 556,81	103 789,86		
Технічна стаття для збільшості вартості на залишки продукції (ВВ)			566 571,09			
Уважок (ВВ)			163 382,03			
Картопля 2021			76 928 042,91	76 928 042,91		
<...>				75 065 350,03		
1.1. Амортизация ОЗ (ВВ)			1 308 306,55	513 420,40		
1.11. Інші послуги сторонніх організацій (ВВ)			317 879,31			
1.16. Оплата труда (ВВ)			3 010 019,96	904 172,73		
1.2. Амортизация НМА (ВВ)			284 985,09	194 548,16		
1.21. ПММ (ВВ)			104 105,10			
1.5. Витратні матеріали та МШП (ВВ)			1 300 704,45			

(ВВ)	1.9. Електропостачання		513 264,49	73 637,11		
	2.1. Оплата праці (ЗВ)		212 623,37			
транспорту(ЗВ)	2.10. Страхування		3 982,59	389,42		
	2.11. Газопостачання (ЗВ)		8 011,65	2 551,52		
(ЗВ)	2.4. Електропостачання		4 741,89	971,66		
організацій (ЗВ)	2.6 Інші послуги сторонніх організацій (ЗВ)		171 397,04	104 679,96		
	2.8 Оренда інша (ЗВ)		7 307,51	2 866,26		
	2.9. ПММ (ЗВ)		34 302,27	18 289,93		
МШП (АВ)	3.4. Витратні матеріали та		694,33	694,33		
	4.4. Витрати на відрядження пов'язані зі збутом(ЗВ)		2 280,87			
	Амортизація НМА (ЗВ)		374,18	374,18		
	Амортизація МНМА (ЗВ)		2 211,47	1 069,89		
	Амортизація ОЗ (ЗВ)		74 021,84	43 327,68		
(ЗВ)	Матеріали для ремонту ОЗ		117 420,58	52 298,86		
	Матеріали, МШП (ЗВ)		49 663,83	22 540,44		
	Сировина власна (ВВ)		44 971 096,67	-73 139,65		
	Технічна стаття для збільшості вартості на залишки продукції (ВВ)		23 884 855,52			
	Уважок (ВВ)		543 792,35			
Разом		1,74	104 223 384,42	104 223 386,16		

ТОВ "Агрофірма "Київська"

Оборотно-сальдова відомість по рахунку 233 за 2022 р.

Виведені дані:

БО (дані бухгалтерського обліку)

Відбір:

Підрозділи Дорівнює 115 Картоплесховище I

Номенклатурні групи У списку Картопля 2022; Картопля 2021

Рахунок	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
Підрозділи						
Номенклатурні групи						
Статті витрат						
233			99 896	99 896		
			339,82	339,82		
115 Картоплесховище			99 896	99 896		
			339,82	339,82		
Картопля 2021			77 687	77 687		
			800,05	800,05		
<...>				77 041		
				685,97		
1.1. Амортизация ОЗ (ВВ)			269 578,25	19 441,00		
1.11. Інші послуги сторонніх організацій (ВВ)			38 994,86			
1.13. Матеріали для ремонту та утримання ОЗ (ВВ)			91,34			
1.16. Оплата труда (ВВ)			691 015,83			
1.2. Амортизация НМА (ВВ)			126 912,58	6 330,00		
1.21. ПММ (ВВ)			58 792,75			
1.5. Витратні матеріали та МШП (ВВ)			17 297,02			
1.9. Електропостачання (ВВ)			159 219,33	32 001,58		
2.1. Оплата праці (ЗВ)			147 711,73			
2.10. Страхування транспорту(ЗВ)			780,00			
2.11. Газопостачання (ЗВ)			1 622,50			
2.4. Електропостачання (ЗВ)			3 776,77			
2.6 Інші послуги сторонніх організацій (ЗВ)			62 600,49			
2.8 Оренда інша (ЗВ)			853,13			
2.9. ПММ (ЗВ)			8 985,23			
Амортизация МНМА (ЗВ)			113,50			
Амортизация ОЗ (ЗВ)			35 301,11	3 700,27		
Матеріали для ремонту ОЗ (ЗВ)			2 920,36			
Матеріали, МШП (ЗВ)			4 352,14			
Сировина власна (ВВ)			75 919	584 641,23		
			135,23			
Уважок (ВВ)			137 745,90			
Картопля 2022			22 208	22 208		
			539,77	539,77		
<...>				22 326		
				949,59		
1.1. Амортизация ОЗ (ВВ)			19 118,01			
1.11. Інші послуги сторонніх організацій (ВВ)			50 412,00			
1.13. Матеріали для ремонту та утримання ОЗ (ВВ)			82 589,37			
1.16. Оплата труда (ВВ)			31 708,91			
1.2. Амортизация НМА (ВВ)			5 773,04			
1.21. ПММ (ВВ)			20 386,68			
1.5. Витратні матеріали та МШП (ВВ)			22 876,71			
1.9. Електропостачання (ВВ)			8 363,58			
2.1. Оплата праці (ЗВ)			4 024,00			
2.10. Страхування транспорту(ЗВ)			129,11			

2.11. Газопостачання (ЗВ)			560,32		
2.4. Електропостачання (ЗВ)			1 570,95		
2.6 Інші послуги сторонніх організацій (ЗВ)			11 568,85		
2.8 Оренда інша (ЗВ)			1 050,00		
2.9. ПММ (ЗВ)			15 008,65		
Амортизація МНМА (ЗВ)			2,66		
Амортизація ОЗ (ЗВ)			4 039,46		
Матеріали для ремонту ОЗ (ЗВ)			7 480,80		
Матеріали, МШП (ЗВ)			7 170,31		
Податки (ЗВ)			32,52		
Сировина власна (ВВ)			15 157 786,27	-43 277,89	
Технічна стаття для збільшості вартості на залишки продукції (ВВ)			6 749 492,68	-75 069,51	
Уважок (ВВ)			7 394,89	-62,42	
Разом			99 896 339,82	99 896 339,82	